Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган.

№ 75 (6.564) 1988 йил 1 апрель, жума Баҳоси 3 тийин

XIX

Янгиланиш йўлидан

Илғорлар сафи ортмоқда

⊙ СССР 50 йиллиги номли «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг 7-цехи коллективи Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига бошланган социалистик мусобақада пешқадамлик қилмоқда. Цехга бир неча йилдан бери тажрибали ишчи С. Ромалис бошчилик қилиб келади. Унинг ташаббускорлиги ва ишбилармонлиги туфайли коллектив ҳамма вақт план-топшириқларини ортиғи билан бажариб, сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга эришиб келяпти.

Яқинда ушбу цех участкалари ўртасидаги мусобақага якун ясалди. Бунда А. Козлов бошқараётган 2-участка ишчилари ғолиб деб топилди. М. Нурпўлатов ва В. Шабалинлар эса участканинг энг илғор ишчилари сифатида қайд қилинди.

Бригадалар ўртасида эса В. Горельский бошчилигидаги коллектив пешқадамликни қўлга киритди. Бригада ишчилари, маҳсулот сифатини ошира бориб, бракка мутлақо йўл қўймадилар.

⊙ Шаҳримизнинг М. Горький проспектида ўлка медицина илмий-тадқиқот институтининг янги корпуси қад ростламоқда. Объектни «Главташкентстрой»нинг 159-тресги 70-қурилиш бошқармасига қарашли В. Смеклов бошчилик қилаётган комплекс бригада аъзолари бунёд этишмоқда. Графикдан икки ҳафта ўзиб ишлаётган бу коллектив бинодаги умумий қурилиш ишларини ниҳоясига етказишди. Куни-кеча объектда пардозловчилар иш бошлаб юборишди.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

31 март куни Ўзбекистон Ком тияси Тошкент шаҳар комитетининг XI пленум бўлди. Унда Тошкент шаҳар партия комитетинг биринчи секретари Б. Ф. Сатин «КПСС Ма азий Комитетининг февраль (1988 йил) Пленум қарорлари асосида халқ маорифини қайта қур юзасидан шаҳар партия ташкилотининг вазифари тўғрисида» доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда 5-мактаб директори Т. И. Пасюгина, Ҳамза ра партия комитетининг биринчи секретари Ф. Нажмитдинов, ТошПИ партия комитетининг се тари А. А. Анцупов, «Промстройкомплект» би шмаси 1-темирбетон буюмлари заводининг кра иси Н. П. Туския, Фрунзе район ижроия коми ги раиси Ш. Х. Низомов, 41-мактаб ўқитувчиси Мавлонова, Ўзбекистон ССР Фанлар академи вице-президенти Т. Рашидов, «Сергели» мебе ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчиси Қ. Х. Йўл шев, «Главташкентстрой» бошлиғи К. П. Дуди САНИИРИ илмий-ишлаб чиқариш бирлашма тажриба корхонасининг директори Ю. Р. Умер Ўзбекистон ССР маориф министрининг ўринбос Ҳ. Қ. Йўлдошев, «Технолог» илмий-ишлаб ч ариш бирлашмасининг моделчиси С. Л. Мерку иштирок этдилар.

Пленумда Ўзбекистон Компар яси Тошкент область комитетининг секретари Э. Фозилов сўзга чиқди.

Муҳокама этилган масала ю идан пленум тегишли қарор қабул қилди.

Пленум ишида Ўзбекистон Ко ртияси Тошкент область комитетининг иккинчи с ретари Р. А. Попов, Ўзбекистон Компартияси М казий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бў ми мудирининг ўринбосари Ў. О. Зокиров ишти к этдилар.

⊙ (Пленум ҳақидаги ҳисобот газет эълон қилинади).

ЗАМОНДОШИМИЗ

ҲАЁТ МАЗМУНИ

Мастура Ҳошимова «Тошкент» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга келганида ҳали ёшгина қиз эди.

— У кунларни эсласам ҳозир куламан, — дейди Мастура. — Дастлабки пайтлари жуда қийин туюлганди. Ҳатто қандай ишлаб кетаман, йиғиштириб қўя қолсаммикин деб ўйлардим. «Кўникиб кетасан ҳали, бошланишида шундай бўлади, осон ишнинг ўзи йўқ» — юпатишарди уйдагилар. Ўйлаб кўрсам катталар ҳақ экан. Энди бўлса шу ишхонасиз, шу коллективсиз ўзимни бошқа жойда тасаввур этолмайман. Бунинг учун уйдагилардан, устозларимдан чексиз миннатдорман.

Ҳа, Мастура бир жойда ишлаб кам бўлмади. Ўтган саккиз йил мобайнида унинг қўлидан қанчадан-қанча деталлар ўтди. Бу деталлар ўнлаб мебелларни безади, уйларнинг тўридан жой олди. Хона файзига файз қўшди.

— Мен ишчиман, — дейди Мастура, — бундан бир умр фахрланаман. Шу касбдан барака топдим, меҳнат қадрини тушуниб етдим.

Ҳозирги замон ишчиси ўз малакасини ҳар томонлама ошириб бормаса бўлмас экан. Илгарилари, «Ишчи бўлиш учун ўқиш шарт эмас» дейишарди. Йўқ, ўқиш, кўп ўқиш керак экан. Шу билан бирга, олган билимларингни уқиб олмасанг ҳам қийин экан. Мана, оддий бир мисол:

— Биз ишлаб чиқараётган маҳсулотлар «зўр» деб мақтайдиган даражада эмас. Тўғри, ишимизда олға силжиш бор, лекин бу, ҳаммаси бир текисда кетяпти дегани эмас-да. Ҳанузгача ҳаммани ўзига бирдек мафтун этадиган мебеллар ишлаб чиқарганимиз йўқ. Гоҳида танқидлар ҳам қулоғимизга чалиниб қолади. Демак, бу нуқсонларни бартараф этиш учун янада сифатли ва унумли меҳнат қилишимиз лозим. Токи, корхонамиздан чиққан ҳар бир маҳсулотни одамлар қувониб сотиб олишсин.

Ёш коммунист ташвишлари. Улар жуда кўп. У бригада бошлиғи. Қўл остидагиларнинг меҳрибон етакчиси, дилкаши, ҳамдарди. У Собир Раҳимов район Советининг депутати. Халқнинг оғирини енгил қиладиган, камчилигини тўлдирадиган, наказни бажарадиган киши. Яна оила ташвишлари...

— Ҳаммасига улгуришим керак, — дейди кулиб Мастура. — Бу менинг бурчим.

Бурч ва ташвиш! Уларнинг бўлгани яхши. Киши ўз олдидаги масъулиятни доимо ҳис этиб туради. Ҳаёт мазмуни ҳам шунда эмасми?

Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

СУРАТДА: ишчи Мастура Ҳошимова.

Т. Каримов фотоси.

Тонгги газеталарда

✦ КПСС Марказий Комите «КПСС XXVII съездининг меҳнаткашла и хатлар билан таъминлашга қаратилган йўл-йўриқ ни амалга ошириш соҳасида Норильск кон-мет ургия комбинати маъмуриятининг иш тажрибаси рисида» қарор қабул қилди. Мазкур қарорнинг ни бугун тонгги газеталарда эълон қилинган.

✦ Уруш ва меҳнат ветеранла республика ташкилоти активларининг 31 март ни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комите а учрашуви бўлиб ўтди. Учрашувда Ўзбекисто Компартияси Марказий Комитетининг биринчи екретари Р. Н. Нишонов нутқ сўзлади.

Учрашувда Ўзбекистон Комп тияси Марказий Комитети Бюроси аъзолари ва олликка кандидатлар Т. А. Алимов, В. П. Аниш П. В. Догонкин, А. С. Икромов, Ғ. Ҳ. Қодиров, Н. Лобко, Н. И. Попов, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Алимова, Б. Ф. Сатин, В. А. Ҳайдуров, Ўзбеки н ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўр босари А. П. Романовский, республика Министр р Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султоно қатнашдилар.

Учрашув ҳақидаги батафсил ҳ собот бугунги газеталарда берилган.

✦ Ўн биринчи чақириқ Ўзбек он ССР Олий Советининг бўлажак VIII сессия муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совет Президиуми республика Министрлар Совети ишл чиққан Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини бошқ иш бош схемаси лойиҳасининг асосий қоидалари эълон қилган.

Буюмлар манзур

«Совпластитал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида халқ истеъмоли молларининг турларини кўпайтириш устида қизғин изланиш олиб борилмоқда. Ҳозир бу ерда 25 хил истеъмол моллари ишлаб чиқарилаяпти. Ваннахона жиҳозлари, болалар кийим илгичи, патнислар, сунъий манзарали дарахтлар, чинни гул, атиргуллар, туристлар термаси шулар жумласидандир.

Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси маҳсулот ҳажми бўйича квартал планини муддатидан олдин бажарди. Биринчи квартал планига қўшимча 0,65 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. 500 минг сўмлик маҳсулот, шу жумладан, 0,2 миллион сўмлик кенг истеъмол буюмлари реализация қилинди.

1987 йилнинг шу даврига нисбатан маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 23,4 процентга, реализация ҳажми 17,3 процентга, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ҳажми эса 16 процентга ўсди.

Араб тилини ўрганишмоқда

Чет тилларини ўрганишга ихтисослашган мактаблар музикали коллективларининг Москвада ўтказилган Бутуниттифоқ конкурсида Тошкент шаҳридаги 1-мактабнинг «Араблар» ҳаваскорлик ансамбли биринчи ўринни эгаллади.

Ватанимиз пойтахтида араб тилида ўз программасини болалар жонажон мактаблари ташкил топган кунга бағишланган байрам кечасида намойиш этдилар. Халқ қўшиқлари ва рақслари ҳамда араб шарқи композиторлари ва ёзувчиларининг замонавий асарларидан тузилган концерт программасида Тошкентда таълим олаётган Сурия Араб Республикаси студентлари ҳам қатнашдилар. Программани ансамблнинг бадиий раҳбари, педагог С. Х. Ҳошимова тайёрлади. У бир неча бор Сурияда бўлган, мазкур мамлакат анъаналари, маданияти ва музика санъатини ўрганган, эндиликда эса болаларга араб тилини ўргатмоқда.

Мактаб юбилейи шарафига ўтказилган байрамда билим даргоҳининг собиқ талабалари — араб тилини ўргатишга ихтисослашган Тошкентдаги бошқа уч мактабда дарс бераётган педагоглар қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Ёзувчилар—болаларга

Ўзбекистонда Бутуниттифоқ болалар ва ёшлар китоблари ҳафталиги якунланди. Ҳафталик республика кичкинтойлари учун ҳақиқий байрамга айланди. Қардош иттифоқдош республикалардан ҳамда чет мамлакатлардан келган ёзувчилар Ўзбекистоннинг олти областидаги мактаб ўқувчилари, техникумлар ва ҳунар-техника билим юртларининг талабалари, болалар уйлари тарбияланувчилари ҳузурида бўлдилар. Улар ёш китобхонларни ўзларининг янги асарлари билан таништирдилар, китобхонлар конференциялари ўтказдилар. Шу кунларда республиканинг ҳамма кинотеатрларида болалар ва ёшлар фильмлари фестивали бўлиб ўтди. Ҳафталик қатнашчилари ўз ҳамкасблари билан, китобноширлари, мактаб ўқитувчилари ва боғчалар мураббиялари билан, педагогика олий ўқув юртларининг студентлари билан ҳам учрашдилар. Улар ҳар томонлама баркамол инсонни тарбиялашда адабиётнинг ролини муҳокама қилдилар.

Республиканинг энг катта концерт зали — В. И. Ленин номидаги СССР халқлари дўстлиги саройида бўлиб ўтган адабий кеча китоб байрамининг якунловчи қисми бўлди. Кечада байрам меҳмонлари ҳамда республика пойтахтининг болалар бадиий коллективлари қатнашди.

— Биз болалар билан мулоқотлардан руҳланган ҳолда Тошкентдан жўнаб кетяпмиз, — деди СССР Давлат мукофотининг лауреати ёзувчи С. П. Алексеев ЎзТАГ мухбирига. — Шу учрашувлардан энг самимий хотиралар билан кетяпмиз. Ҳафталик ёш китобхонларнинг қизиқишлари ва эҳтиёжлари билан яқиндан танишишда ёрдам берди. Аммо ташвишланиш ҳислари ҳам пайдо бўлди. Республикангизда вужудга келган болалар адабиёти ишининг аҳволи мени ташвишлантиради. Ижодкор группа билан бирга Қорақалпоғистонда бўлдим. Шунда автоном республикада уч нафар болага бир йилда атиги битта болалар китоби нашр этилаётганлигини эшитдим. Бутун масъулият билан айтаманки, бу жуда паст кўрсаткичдир. Таққослаш учун гапирадиган бўлсам, РСФСРда битта болага бир йилда тўртта китоб тўғри келади. Биз бу рақам ҳам кам, деб ҳисоблаймиз ва ишни тўғрилашни ўйлаяпмиз. Ўзбекистон болалар адабиёти тўғрисида жон куйдириш керак, бўлади чоғи. Бунинг учун биринчидан полиграфия базасини яхшилаш зарур, албатта. Болаларга аталган китоблар ёрқин, ранг-баранг бўлмоғи лозим. Лекин бизнинг, ёзувчи меҳнатининг сифатини ҳам яхшилашнинг аҳамияти ундан кам эмас. Энг муҳими болалар учун ҳаққоний ёзиш керак. Ҳолбуки, кўпинча биз бола-бақра тушуниб етмайди, деб иш тутамиз. Лекин бизнинг фарзандларимиз бир бўшликда яшашаётгани йўқ. Адабиёт — социал ишдир. У ҳаётимизнинг кўзгуси. Мамлакатда турмушнинг ҳамма соҳалари қайта қурилаётган ҳозирги пайтда ёзувчилар, айниқса, болалар ёзувчилари четда тура олмайдилар. Чунки мақсадимиз — келажак авлодни тарбиялаб етиштиришдан иборат. Келажак авлодлар эса биздан яхшироқ, ақллироқ, самимийроқ, виждонлироқ, билимдонроқ бўлиши керак. Мен республиканинг кўпгина ёзувчилари билан танишман. Улар орасида дарҳақиқат истеъдодли шоир ва прозачилар оз эмас, деб бемалол айта оламан. Болалар адабиётини ҳозирги кун талабларига мувофиқ келадиган даражага кўтариш эса уларнинг қўлидан бемалол келади.

СЎНГГИ СОАТДА

ТАСС ва марказий матбуот саҳифаларидан

✦ **БУДАПЕШТ. Бу ерда Венгрия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Карой Грос билан расмий дўстона визит билан Венгрияга келган Германия Демократик Республикаси Министрлар Советининг Раиси Вилли Штоф ўртасидаги расмий музокаралар тугади.**

МТИ агентлигининг хабар беришича, ВХР ва ГДР ҳукуматларининг бошлиқлари ўз мамлакатларидаги аҳвол ҳақида, социалистик қурилишнинг долзарб вазифалари тўғрисида бир-бирларига ахборот бердилар. Шу муносабат билан томонлар экономика структурасини модернизациялашнинг, фан-техника тараққиёти ютуқларини жорий этишнинг катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидладилар. К. Грос ва В. Штоф ВХРда ҳам, ГДРда ҳам кун тартибида турган социалистик демократияни чуқурлаштириш масалалари юзасидан фикрлашдилар. Томонлар Совет Иттифоқида ва бошқа социалистик мамлакатларда содир бўлаётган янгиланиш жараёнига баҳо бердилар. Шу муносабат билан миллий хусусиятларнинг, шунингдек социалистик жамиятни ривожлантиришда ўзаро тажриба ўрганишнинг муҳим роли уқтириб ўтилди.

✦ БУХАРЕСТ. Бухарестда тўққизинчи чақириқ Румыния Буюк миллат мажлисининг еттинчи сессияси бўлди.

Давлат ҳокимияти олий органининг депутатлари мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантириш планининг биринчи кварталда бажарилишини таҳлил қилдилар ҳамда республика экономикаси тараққиётидаги яхши натижаларни таъкидладилар. Шу билан бирга делегатларнинг нутқларида материал сарфини камайтириш соҳасида фойдаланилмаган резервлар борлиги, саноатдаги мавжуд имкониятлардан, ишлаб чиқариш рентабеллигидан тўла фойдаланилмаётганлиги, молиявий-иқтисодий нормативларга, тартибни мустаҳкамлаш ҳамда технологик интизомга қатъий риоя этилмаётганлиги кўрсатиб ўтилди. Руминияни социал-иқтисодий ривожлантиришнинг иккинчи квартал планини ва умуман 1988 йил планларини амалга ошириш ҳамда муҳокама этилган бошқа масалалар тўғрисида қарорлар қабул қилинди.

ЎРНИ БЎШАГАН ДЕПУТАТ ЎРНИГА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИГА САЙЛОВЛАР ЎТКАЗУВЧИ ОКРУГ САЙЛОВ КОМИССИЯСИНИНГ

АХБОРОТИ

«Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайловлар тўғрисида» Ўзбекистон ССР Қонунининг 54-моддасига мувофиқ Сергели районидаги 324-сайлов округидан 1945 йилда туғилган, рус, КПСС аъзоси, олий маълумо и, КПСС Марказий Комитет ҳузуридаги Ижтимоий ф лар академиясининг тингловчи Лариса Федоровна Коче а халқ депутатлари шаҳар С вети депутатлигига номзод иб рўйхатга олинди.

16 АПРЕЛДА КОММУНИСТИК ШАНБАЛИК ЎТКАЗИЛАДИ

Ремонтчилар аҳди

Республика Сув хўжалиги министрлиги Тошкент тажриба-механика ремонт-экскаватор заводининг Виктор Ивлев бошлиқ комплекс бригадаси аъзолари ленинча коммунистик шанбалик кунида рекорд даражада меҳнат унумдорлигига эришишга аҳд қилдилар.

Шу куни заводнинг 550 ишчиси ўз иш жойида меҳнат қилади. Улар 60 минг сўмлик саноат маҳсулотини ишлаб чиқарадилар. Ана шу маҳсулотлар орасида экскаваторларнинг қисмлари ҳамда агрегатлари, суғориш техникаси, қишлоқ хўжалик машиналарининг эҳтиёт қисмлари, халқ истеъмоли буюмлари бор. Завод меҳнатчилари ўзларининг бир кунлик иш ҳақининг ҳаммасини — 4 минг сўмдан ортиқроқ пулни беш йиллик фондига ўтказишга қарор қилдилар.

(ЎзТАГ).

Долзарб мавзу

Пешқадам корхона ташвишлари

«Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмаси Тошкент гина эмас, республикамизда ҳам илғорлиги билан та нган коллективлардан бири. Бирлашмада кейинги йилларда катта ўзгаришлар амалга оширилди. Бирлаш м 1987 йилда юқори натижа кўрсатганлиги учун Бу иттифоқ социалистик мусобақаси ғолиби деб топил д КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Со ви, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўч м Қизил Байроғи билан мукофотланди. СССР Халқ Х қалиги Ютуқлари Кўргазмасининг Бутуниттифоқ « урмат тахтаси»га ёзилди.

К хонада янги иқтисодий ислоҳотнинг амалга оширилиши на шу муваффақиятларни таъминлашда муҳим омил ўлмоқда. Меҳнат коллективи совети янгиланиш даврида бу катта ўзгаришларни юзага чиқаришда ишчи хизм чиларга бошчилик қилмоқда.

А о коллективни қаттиқ ташвишга солаётган муаммолар ҳ м бор. Корхонага таъминотчилар панд беришаётганли и ишга салбий таъсир этмоқда.

— аксондан зиёд корхоналар билан ҳамкорлик қиламиз, — дейди комплектлаш бўлими бошлиғи Тоир Гусейнов. — Аммо уларнинг кўпчилиги бирлашма эҳтиёжини бирде қондираолмаяпти. Шартнома талабларини бузиш, буюрталарни ўз вақтида тўла бажармаслик иллатларидан ў аб таъминотчи корхоналар ҳалигача халос бўлишгани й қ. Бизга эса жарима эмас, хом ашё керак.

Сто устида қалашиб ётган ҳужжатлар ҳам бундан далол бериб турибди. Таъминотчилар орасида Владимир о ластидаги «Электромеханика» заводи коллективи, айниқ , ўз ишида сусткашликка йўл қўймоқда. Шу йилнинг б ринчи кварталида бу корхонадан 575 та электр двигате олиш планлаштирилганди. Аммо кўрсаткич ҳозиргача нинг учдан бир қисмини ҳам ташкил этмади. Потинск «Электроаппарат» заводи таъминотчилари ҳам ана шундай масъулиятсизлик қилишяпти. Ана шу каби кўпгина завод ва бирлашмалардан хом ашё олиш жуда қийинчилик билан ҳал этилмоқда. Ўнлаб мутахассисларни мазкур корхоналарга жўнатишга тўғри келаётир. Шаҳримиздаги «Электроаппарат» ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи ўтган йили «Подъёмник»ка 365 та ҳимоялаш панели етказиб беришмаган эди. Таъминотдаги сусткашлик бу йил ҳам давом этмоқда. Ўтган ойлар мобайнида планда белгиланган 47 та ўрнига атиги 17 та ҳимоя панели олинди. Ваҳоланки, ундан экспортга маҳсулот тайёрлашда фойдаланилади. Жаҳоннинг 30 дан зиёд мамлакати «Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмаси кранларига кўз тикиб турибди. Лекин электроаппаратчилар бирлашманинг ана шу хайрли ишига ғов солишмоқда.

Бирлашма ишчилари ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилини ўзгача меҳнат кўтаринкилиги билан бошлаган эдилар. Хўжалик юритишнинг янги шароитига ўтиш кўпчиликни қувонтирганди. Аммо хом ашё таъминоти муаммоси ҳар йили бўлганидек бу йил ҳам ҳанузгача ижобий ҳал этилмаганлиги туфайли корхона ишини орқага сурмоқда.

Бирлашманинг кран йиғиш цехида олтинчи разрядли ишчи Аҳмад Нуритдинов билан суҳбатлашдик.

— Бир ҳафтадан буён редуктор йўқлигидан асосий ишим билан шуғуллана олмай юрибман, — дейди у. — Бунақада иш унадими? Сифат деймиз, самара деймиз. Аммо таъминотчиларчи? Улар ҳам ишга бизчалик қайғуришсинда?

Бизнингча ҳам масаланинг энг асосийси ҳам ана шунда! «Подъёмник»ни редукторсиз тасаввур этиш қийин. Оддий ибора билан айтганда, редуктор краннинг қон томиридай гап. Бирлашма ишчиларини шу хил маҳсулот билан яқин ойларгача Красногорскдаги цемент машинасозлиги заводи коллективи таъминлар эди. Аммо бу йилдан СССР оғир машинасозлик министрлигининг қарорига мувофиқ таъминотчи корхона ўзгартирилди. Ленинградданги редуктор тайёрловчи завод ана шу ишга жалб этилди. Шуниси характерлики, бу корхонада «Подъёмник» учун керакли редуктор тайёрлаш ҳали ўзлаштирилмаганди. Натижада буюртма қабул қилиш муаммоси пайсалга солинмоқда. Вақт эса ўтиб бораётир. Хўжалик юритишнинг янгича шароитларида бундай муаммоларнинг кескинлашиб кетишига йўл қўйиб бўлмайди. Иш шу йўсинда давом этаверса, бирлашма иқтисодий жиҳатдан танг аҳволга тушиб қолиши мумкин. Ҳозир корхонани боши берк кўчадан чиқариб олиш учун чинакамига амалий ёрдам кўрсатиш зарур. Аммо бу ёрдамни ким кўрсатади? Тегишли мутасадди ташкилотларнинг раҳбарлари бу ҳақда жиддий ўйлаб кўришлари зарур.

Р. АҲМАДАЛИЕВ.

ЭКОНОМИКА САБОҚЛАРИ

Тошкент қоғоз фабрикаси ишчи-хизматчилари жадаллаштириш ва қайта қуришнинг ойдин йўлидан дадил бормоқдалар. Бу ерда меҳнат қилаётган кўплаб ишлаб чиқариш илғорлари, малакали мутахассислар барча иқтисодий техник кўрсаткичлар бўйича белгиланган планларни муваффақиятли адо этиш учун зарур чораларни кўришяпти.

СУРАТЛАРДА: «Ҳурмат белгиси» ордени нишондори, коммунист Николай Агаев иш устида; ремонтчилар бригадаси бошлиғи Константин Ермиди янги топшириқни бажармоқда.

Т. Каримов фотолари.

Хўжалик ҳисоби дарси

Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонуни—амалда

⊙ Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги қонун фақат тўла хўжалик ҳисобига ўтган корхона ва ташкилотларгагина тааллуқлими?

⊙ Кимлар маъмурият вакиллари ҳисобланади?

⊙ Корхона (бирлашма ё ташкилот) раҳбарини меҳнат коллективи кенгаши раиси этиб сайлаш мумкинми?

Қуйида ана шу каби бир қанча саволларга жавоб оласиз.

2—МАШҒУЛОТ

Ҳозиги кунда корхоналар (бирлашмалар) меҳнат аҳли корхонаси (бирлашма) тўғрисидаги СССР давлат қонунини ўрганиб, амалда тадбиқ қилиш борасида жиддий иш олиб бормоқдалар. Амалда қонундан ва у берган ҳуқуқлардан тўғри фойдаланиш учун қонунни пухта ўрганиш ва яхши тушуниш муҳим ўрин эгаллайди. Бу борада Тошкент шаҳар «Билимлар уйи»да меҳнаткашлар учун Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қошидаги республика раҳбар кадрлари малака ошириш институти бир группа ўқитувчилари ёрдамида корхона (бирлашма) тўғрисидаги қонунни шарҳлашга ва қонун тўғрисидаги саволларга жавоб беришга бағишланган учрашувлар ўтказди.

Биз қуйида айрим муҳим аҳамиятга эга бўлган саволларга берилган жавобларни келтирамиз.

Тошкент «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг ходими қонундан фақат тўла хўжалик ҳисобига ўтган корхоналар, бирлашмалар фойдаланадими ёки бошқа, янги системага ўтмаган корхоналар ҳам фойдаланиши мумкинми, деган саволни бердилар. Қонундан асосан тўла равишда 1988 йил 1 январдан бошлаб тўла хўжалик ҳисобига ўтган корхоналар, бирлашмалар фойдаланадилар. Лекин СССР Министрлар Советининг 1987 йил 26 декабрдаги қарори қонундан янги системага ўтмаган корхона, бирлашмалар ҳам фойдаланиши мумкинлигини тасдиқлади. Янги системага ўтмаган корхоналар қонуннинг 1-4, 9, 12-14, 17, 18, 23-25 бандларидан бошқа ҳамма бандларидан фойдаланишлари мумкин. Яъни раҳбар сайлаш ва унинг ҳисоботини эшитиш, корхона, бирлашма, меҳнаткашлар кенгашини сайлаш, социал-иқтисодий планни муҳокама қилиш ва тасдиқлаш, ҳар хил имтиёзларни тақсимлаш каби асосий ҳуқуқлардан фойдаланишлари мумкин.

Тошкент темир йўлчилари, тикувчилик бирлашмасининг ходимлари «маъмурият вакиллари»га кимлар киради ва меҳнаткашлар кенгашига корхона раҳбари раис бўла оладими, деган савол беришди.

«Маъмурият вакиллари»га одатда раҳбарлик лавозимларида ишловчи ходимлар киради. Жумладан, корхона, бирлашма, ташкилотлар, бошқармаларнинг етакчилари, уларнинг ўринбосарлари, бошқарув аппаратларидаги бўлим бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари, цех, участка бошлиқлари кирадилар. Ҳар бир корхона ва бирлашмаларда ходимларнинг штат рўйхати бўлади ва шу рўйхатда маъмурият, яъни бошқарув ёки раҳбар ходимларнинг рўйхати ҳам алоҳида тузилган бўлади. Маъмурият вакилларини аниқлашда шу рўйхатдан фойдаланиш керак. Ундан ташқари у ёки бу ходимнинг қўлида бошқа ходимлар бўлса, бундай ходимлар ҳам маъмурият вакилларига кирадилар.

Энди меҳнаткашлар кенгашининг раиси масаласига келсак, қонунда (7-банд, 3-пункт) айтилишича, меҳнаткашлар кенгаши ўз составидан кенгаш раиси, ўринбосарлар ва кенгаш котибини сайлайди. Амалда кенгаш раислигига ишчи, инженер-техник ходимлар ёки бригадир, цех бошлиғи ва ҳатто корхона, бирлашма раҳбарлари ҳам сайланмоқдалар. Менинг фикримча, корхона, бирлашма раҳбарлари меҳнаткашлар кенгашига иш якунлари бўйича ҳисобот берувчи бўлганликлари учун уларни меҳнаткашлар кенгашига раис қилиб сайлаш мақсадга мувофиқ эмас. Кенгаш раислигига сиёсий етук, корхона, бирлашманинг иқтисодий, техник, технологик ҳолатини яхши биладиган, ҳурматга сазовор, обрў-эътиборли, кенгаш ишини юқори савияда бошқариб, олиб бора оладиган меҳнаткашлар кенгашининг аъзосини сайлаш мақсадга мувофиқдир.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, **меҳнаткашлар кенгашининг аъзолари умумий сони қанчагача бўлгани маъқул ва корхона, бирлашма раҳбарларини, кенгаш аъзоларини сайлаш тартибларига оид тавсиялар берилса деб сўрашади.** Бу саволларга жавобан шуни айтиш керакки, меҳнаткашлар кенгашининг аъзолари умумий сони 30 дан ошмагани маъқул. Бутуниттифоқ касаба союзларининг марказий Совети томонидан корхона, бирлашма раҳбарлари ва меҳнаткашлар кенгашига сайловлар ўтказишга оид тавсиялар ишлаб чиқилди. Сайловлар ўтказишда ана шу тавсиялардан фойдаланиш керак. Енгил саноат ходимлари қонун кучга кирган бўлса ҳам аввалгидек юқоридан «план вазифалари» ва қўшимча «план топшириқлари» берилишини кутмоқдалар. Корхона меҳнаткашлар йиғилиши планни тасдиқ қилган бўлса ҳам шунга қарамай юқоридан берилган «план топшириғи» асосида ишлаб чиқариш планини қайта кўриб, бошқатдан тасдиқ қилинишини талаб қилмоқдалар.

Юқоридан берилган «план топшириғи» меҳнаткашлар кенгаши тасдиқлаган пландан бирмунча юқори. Бундай ҳолларда меҳнаткашлар кенгаши қандай чора кўриши мумкин, деб сўрамоқдалар.

Дарҳақиқат, қонунда ёзилишича (10-банд) корхона мустақил равишда ўзи ишлаб чиқариш планини тузиб, меҳнаткашлар йиғилиши ёки конференциясида тасдиқ қилади. Корхоналар, бирлашмаларнинг 1988 йил ишлаб чиқариш планларини таҳлил қилиб чиқиб, шуни қайд қилиш мумкинки, кўпчилик корхона, бирлашмаларда аввалги йилларда эришилган даражадан бирмунча кам ҳажмдаги ишлаб чиқариш планларини тасдиқ қилиш ҳоллари кўпаймоқда. Кўпчилик раҳбарлар илгариги планлар ошириб берилган, уларни бажариш жуда қийин бўлиб кетган дейишади.

Лекин шу фикрни эслатиб ўтиш керакки, янги шароитда ишлаш план топшириғи қанча юқори бўлса, даромад шунча юқори бўлишини таъминлайди. Бу дегани ишлаб чиқариш ҳақи, мукофот, социал ривожланиш, ишлаб чиқаришни, илм-фанни ривожлантириш фондлари шунча кўп бўлади дегани. Ва аксинча план топшириғи қанча кам бўлса, юқорида қайд қилинган фондлар шунча кам бўлади. Ундан ташқари XII беш йиллик планларининг бажарилмаслигига йўл қўймаслик керак. Ишлаб чиқариш планларини тасдиқ қилаётганда фақат ҳозирги кундаги бор имкониятни ҳисобга олиб эмас, балки ички резервларни ҳам ҳисобга олиб, уларни ишга солиш, эскирган дастгоҳларни унумдор дастгоҳларга алмаштириш, технологик жараёнларни такомиллаштириш ёки замонавий жараёнларга алмаштириш, кўп сменали ишлаш режимига ўтиш ҳисобига иложи борича юқори даражадаги ишлаб чиқариш планларини қабул қилишга эришиш керак. Шундагина меҳнаткашларнинг иш ҳақи, оладиган мукофот ва социал эҳтиёжларни қондириш яхши ҳал бўлади.

Лекин илгариги пайтларда бўлганидек, план топшириғи юқоридан берилиб, мўлжалланган ишни бажариш учун етарли ресурслар бўлмаса ва бундай план корхона учун нореал бўлса, бундай таклифларни меҳнаткашлар кенгаши қабул қилмаслиги мумкин.

Бир группа автотранспорт корхоналарининг ходимлари самарасиз ишлайдиган корхоналар тўла хўжалик ҳисоби ва ўз-ўзини маблағ билан таъминлаб ишлаш шароитига қандай ўтказилади, деб сўрашган.

Дарҳақиқат, Тошкент шаҳрида ҳам бирмунча самарасиз ишлайдиган корхоналар бор. Тўла хўжалик ҳисобининг энг асосий принципларидан бири—ишлаб чиқариш учун сарфланган маблағларнинг қопланиши ва ишлаб чиқаришнинг узлуксиз давом этишини таъминлаш учун лозим бўлган маблағ билан ўзини ўзи таъминлашдир. Шунинг учун тўла хўжалик ҳисоби шароитида ишлайдиган корхоналар салбий якунга эга бўлсалар, хўжалик ўз ишини иқтисодий жиҳатдан нормал олиб бораолмайди ва бундай корхоналар қарзга ботиб борадилар.

Ҳозирги кунда самарасиз ишлайдиган корхоналар тўла хўжалик ҳисобига ўтиши учун ё ишни тубдан ўзгартириб, техник жиҳатдан қайта қуролланиб, самарали натижага эришишлари ёки самарали ишлайдиган корхона, бирлашма составига қўшилишлари зарур. XII беш йилликнинг охиригача самарасиз ишлайдиган корхоналар тугатилмоғи лозим.

С. САЛИМОВ,
республика раҳбар кадрлар малакасини ошириш институти халқ хўжалигини бошқариш кафедраси мудири, техника фанлари доктори, профессор.

Давлат қабули— сифат кафолоти

Эски муаммолар

Тошкент лак-бўёқ заводи 1987 йил декабрь ойи планини бажара олмади. 1988 йилнинг январь-февраль ойларида эса шартнома мажбуриятида кўзда тутилганидан 1377 минг сўмлик кам маҳсулот етказиб берди.

— Сабаби нимада? — сўрадик давлат қабули группаси раҳбари Георгий Мирзоянцдан.

— Кейинги пайтларда завод ишлаб чиқараётган маҳсулот давлат стандарти талабларига жавоб бермай қолди. Натижада заводнинг асосий хом ашё ишлаб чиқарувчи бош цехи салкам бир ойга ёпиб қўйилди. Эндиликда маҳсулот сифати ва унинг стандарт талабларига жавоб беришни қаттиқ назорат қилаяпмиз, аммо...

Корхона янги йилдан бошлаб тўла хўжалик ҳисобига ўтиб ишлаяпти.

Завод ўз-ўзини маблағ билан таъминлаши учун аввало маҳсулот сифатли бўлиши керак. Бунинг учун эса асосан цехнинг эски техника жиҳозларини янгилаш лозим. Асосий цех, яъни лак ишлаб чиқариш цехи ишлаб чиқараётган лак бошқа цехлар маҳсулотининг сифатига ҳам таъсир қилади. У қанчалик тоза ва тиниқ бўлса, бошқа маҳсулотларнинг сифати ҳам яхши бўлади.

— Лекин, — дейди Г. Мирзоянц, — ўша лакни тозаловчи центрофуге чет элдан сотиб олинган. Лак тозаланиб фильтрга ўтиши учун ана шу центрофуге минутига ўн етти минг маротаба айланиши керак. Ҳозирча бунақа тезликда айлантириш имкони йўқ. Негаки, центрофуге тез бузилади ва тез тиқилиб қолади. Уни очиб, тозалаш учун ярим соат вақт кетади. Бу вақтда камерага бошқа ускуна ўрнатиб туришнинг иложи йўқ. Бу «қайсар» ускуналар ўрнига бошқаси мос тушмайди. Мана бу биз учун вақт муаммоси. Иқтисод масаласига келсак, агар мана шу чет элдан келтирилган центрофугеларни (уларнинг жами 15 та) Ватанимизда ишлаб чиқарилаётган Т—23Д маркали мосламага алмаштирсак, заводимиз бир неча юз минг сўм иқтисод қиларди. Чунки биринчидан, бизники арзон, иккинчидан юқори тезликда айланади.

Маҳсулотнинг давлат қабули группаси ўз ишини пухта бажараяпти. Баъзи қийинчиликларга қарамай янги бўёқни давлат сифат белгиси билан ишлаб чиқаришга муваффақ бўлдик. Лекин ҳар ҳолда заводда ҳали ҳал этилмаган муаммолар кўп. Таъминот бўлими заводни керакли хом ашёлар билан тўлиқ таъминлай олмаяпти. Масалан, полга ишлатиладиган бўёқлар учун зарур хом ашёнинг ярмини беряпти, холос. Энг керакли хом ашёлар билан таъминлаш ёмон аҳволда.

Лак тиниқ ва тоза чиқиши учун фақат тозаланган ёғ ишлатилиши керак. Ёғ таъминоти ҳам ўлда-жўлда. Шу йилнинг биринчи квартали учун истеъмолдаги уч минг тонна ўрнига атиги 714 тонна ёғ етказиб берилди.

Корхонага келтирилган хом ашёлар очиқ ҳавода, қишда қор-ёмғирда, ёзда эса жазирама офтоб тиғида сақланар экан. Негаки, ҳали завод территориясида махсус омбор ёки усти ёпиқ айвончалар қурилган эмас. Бунга эса маблағ етишмайди дейишади. Минглаб ишчилар меҳнат қилаётган бу корхонада янгиланиш қийинчилик билан кечмоқда. Завод ўз қаддини кўтариб олиш учун барча етилган муаммоларни, айниқса сифат масаласини тезроқ ҳал этиш чора-тадбирларини кўриши керак.

Р. АКБАРАЛИЕВ,
«Тошкент оқшоми» жамоатчи мухбири.

Янги усул афзалликлари

Жамоатчи мухбиримиз ана шу масала хусусида яқинда халқ хўжалиги институти саноат экономикаси кафедраси доценти, иқтисод фанлари кандидати Шукрулло Носиров билан суҳбатлашди.

— Хўжалик ҳисоби саноат корхоналари ҳамда бирлашмаларнинг фаолиятини иқтисодий усулда бошқаришга асосланган. Унинг таркибий қисмлари иқтисодий манфаатдорлик ва жавобгарликдир. Корхона ва бирлашма ходимлари бажарилган ишнинг сифати ва самарадорлиги асосида рағбатлантириладилар. Бунга эришиш учун ишлаб чиқариш бўлимларининг фаолиятини кучайтириш, бажариладиган ишларни аниқлаш, нормалаштириш ва сифатига яраша баҳолаш лозим. Хўжалик ҳисобига ўтиш ҳозирги кунда олдимизда турган долзарб муаммолардан биридир. Чунки сўнгги йилларда ишлаб чиқариш корхоналари ва бирлашмалари иш самарадорлиги иқтисодий ва социал тараққиёт талабларига жавоб бермай қолди. Меҳнат унумдорлигини ошириш топшириқлари бажарилмаганлиги маҳсулот сифатининг пасайишига олиб келди. Асосий воситалар ва моддий маблағлардан фойдаланиш эътибордан четда қолди.

Ўн биринчи беш йилликда саноатда меҳнат унумдорлигини 23 процентга ошириш кўзда тутилган эди. Амалда эса 1,5 процентга ошди, холос. Асосий фондлардан фойдаланиш 4 процентга камайди. Муҳим воситаларнинг актив қисми дастгоҳлардан фойдаланиш коэффициенти 0,7—0,8 процент атрофида бўлди. Бу кўрсаткичлар шу пайтгача хўжалик ҳисобига етарли эътибор берилмаганлигининг оқибатидир.

Корхоналар хўжалик ҳисоби асосида тез ривожлантирилаётир. 1920 йилда В. И. Ленин бу усул самарали эканлигини бир қатор мақолаларида таъкидлаб ўтган эди.

Аввало, хўжалик ҳисобининг аҳамиятини мутахассис ва ишчиларга тушунтириш, ҳар бир ходим фаолиятини тўғри баҳолаш, моддий ва маънавий рағбатлантиришни реал даражада йўлга қўймоқ даркор. Ҳозирча бу борада айрим муаммоларга дуч келиняпти. У ҳам бўлса юқори ташкилотлар, таъминот муассасалари, истеъмолчилар томонидан корхоналар фаолиятига зид тадбирларни бартараф этишнинг суст олиб борилаётганлиги туфайлидир. Ҳозирги кунда корхоналарда иқтисодий ўқувлар ниҳоятда суст олиб бориляпти. Айрим бирлашмаларда бу тадбир камдан-кам ҳоллардагина ўтказилмоқда. Тўла хўжалик ҳисобига ўтиш ишчиларга ҳар томонлама фойдали эканлигини тушунтириш ниҳоятда муҳим. Агар корхонанинг мустақиллиги ошса, корхона ривожига ўз ҳиссасини қўшган, янгилик киритган, изланувчан ишчи ёки ходимга қўшимча ҳақ ёзиб берилади. Бу ишчиларнинг янада самарали меҳнат қилишга, ишга ижодий ёндошишга чорлай оладиган ягона йўл десак янглишмаймиз. Иқтисодий томондан манфаатдор бўлган ишчи янада самаралироқ ишлашга ҳаракат қилади.

Хўжалик ҳисоби иқтисодий усулга ўтишни мустаҳкамлаш, корхоналар мустақиллик чегараларини анча кенгайтириш, масъулиятни ошириш, ҳуқуқларни тўла гарантиялаш давлат бошқарув органлари фаолиятини қайта қуришдир. «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси тажрибаларига асосланган ҳолда хўжалик ҳисобининг ижобий натижаларини кўрамиз. Бирлашманинг конструкторлик —технологик бўлимларида хўжалик ҳисоби асосида ишлаётган бригадалар ташкил қилиниб, сифат анча яхшиланди. Бу ишларни бажариш муддати ҳам қисқартирилиб, ўз вазифасини бажара олмайдиган мутахассислардан ҳоли бўлишга эришилди. Ленинград «Электросила» ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи тўплаган бой тажриба эътиборга молик. Янги техникани жорий этиш жараёни сустлигини илмий-техника институтлари, махсус конструкторлик ва техник бюроларининг фаолиятини бошқариш усулларининг такомиллашмаганлиги натижаси деб ҳисоблаш мумкин. Мутахассислар таклиф қилаётган замонавий техникани такомиллаштириш бўйича таклифларни амалга оширишни аввало хўжалик ҳисобини жорий этиш эвазига бажариш мумкин. Шу пайтгача пахтани тоза ва сифатли қилиб териб оладиган пахта териш машиналари яратилмади. Хўжалик ҳисоби жорий этилгач эса техник ишлаб чиқариш ва илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари ўзларига юклатилган вазифаларни ўз вақтида бажаришлари талаб этилади. Замон талаби асосида хўжалик механизмини такомиллаштириш, ўзини ўзи молиявий маблағ билан таъминлаш жараёни вақтида амалга оширилсагина самарадорликни юксалтириш ва меҳнаткашлар фаровонлигини яхшилашда силжишга эришиш мумкин. Олимлар, мутахассислар, шу жумладан олий ўқув юртлари коллективлари ҳам мазкур жараёнда актив иштирок этишлари зарур. Маълумки, ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда мутахассисларнинг таъсири ва қўшаётган ҳиссаси ниҳоятда катта. Ҳар бир корхона мутахассисларнинг малакасини узлуксиз равишда ошириб боришни таъминлаши керак. Мутахассисларнинг сони ва таркиби бажариладиган иш ҳажми ва мураккабликни эътиборга олган ҳолда аниқланиши керак. Корхона раҳбарлари режалаштириш даврида мутахассисларнинг сони ҳамда малакасига, уларни қайта тайёрлаш тадбирларига ижобий ёндошишлари лозим. Ёш мутахассисларни тайёрлашни корхона ва бирлашмаларнинг эҳтиёжига яраша олий ўқув юртлари билан тузилган шартномаларга мувофиқ амалга ошириш мўлжалланяпти. Масалан, халқ хўжалиги институти бу йилдан бошлаб корхоналар билан ўзаро ҳамкорликда иш юритаяпти. Институт коллективи корхона ва бирлашмаларга хат йўллаб, шу беш йиллик охиригача корхонага қанча кадр кераклигини аниқлайди ва план асосида мутахассислар тайёрланади. Институтимиз студентлари орасида ҳам хўжалик ҳисоби мавзуида қизғин ишлар олиб борилмоқда. Мақсадимиз битирувчи студентнинг борган корхонасида хўжалик ҳисобини жорий қилишга қўшадиган ҳиссани кучайтиришдан иборат.

Туб иқтисодий ислоҳот беш йиллик план тузиб қўйилганидан сўнг ўтказилаётир. Шунинг учун уларнинг фаолиятини беш йиллик планлари асосида, нормативларга биноан баҳолаш, тақсимлаш ва ўз навбатида рағбатлантиришни амалга ошириш керак. Демак, уларнинг истиқбол планлари тасдиқланган ва тавсия этилган норматив ва усуллар асосида қайта тузилиши лозим. Қайта тузишда корхоналар маҳсулотига истеъмолчиларнинг эҳтиёжи ва талабини ҳам ҳисобга олиш даркор. Айни пайтда хўжалик ҳисобига ўтган корхоналар буюртмаларни истеъмолчига ўз вақтида етказиб бермаганликлари туфайли иқтисодий жавобгарликка тортилиб, жарима тўлайдилар. Бу методга зудлик билан, тез ўтилса, самараси яхши бўлади. Янги усулнинг катта тарбиявий аҳамияти бор. Ишчилар меҳнат интизоми учун ҳам, маҳсулот учун ҳам астойдил жон куйдирадилар. Шаҳримиз корхоналарини тўла хўжалик ҳисобига ўтказиш кечиктириб бўлмайдиган вазифадир.

Суҳбатни С. ИКРОМОВ ёзиб олди.

Самарали изланиш

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг лойиҳа-конструкторлик ва технология марказий бюроси мутахассислари ижодий изланишлари туфайли кўпгина янгиликлар амалга оширилди. «РК-В» агрегатининг яратилиши ҳам бундай самарали меҳнатнинг натижаси бўлди.

Бу машина пиллачилик технологиясини такомиллаштириш учун кенг йўл очиб беради. Мазкур агрегат ёрдамида пиллалардан ажратиб олинаётган хом ашё миқдори бирмунча ортади. Ҳисоб-китобларга қараганда, ушбу жараёнда 15 процент кўп ипак толасини қўшимча ажратиб олиш имконини беради. Шунингдек, ишлаб чиқариш қуввати 30 процентга ортиб, қўл меҳнати анча тежалади. Фойдаланиладиган техникавий сув ва иссиқлик парини анча кам ишлатиш мумкин.

Қатор афзалликларга эга бўлган шу машинани республикамиздаги ипакчилик саноати корхоналарида кенг тадбиқ этишга қарор қилинди.

С. ОДИЛОВА.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ЁЗАДИЛАР

Варшава Шартномаси давлатлари ташқи ишлар министрларининг учрашуви

СОФИЯ. Бу ерда ташқи ишлар министрлари комитетининг навбатдаги мажлисига келган Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ташқи ишлар министрларининг учрашуви бўлди.

Э. А. Шеварднадзе учрашув қатнашчиларига Вашингтонда 21—23 март кунлари бўлган АҚШ давлат секретари Ж. Шульц билан музокаралар ва АҚШ президенти Р. Рейган билан суҳбат тўғрисида батафсил ахборот берди.

Иттифоқчи давлатларнинг министрлари совет томони АҚШ вакиллари билан музокараларда бажарган иш хусусида чуқур мамнуният изҳор этдилар. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг АҚШ президенти Р. Рейган билан Москвада бўлажак учрашувига тайёргарлик чоғида муайян силжишга эришилганлиги таъкидланди ва Олий даражадаги янги Совет—Америка учрашуви салмоқли амалий натижалар билан якунланиши учун музокараларда бундан буён ҳам анча силжишга эришиш талаб этилиши қайд қилинди.

Ракетадан мудофаа воситаларини чеклаш хусусидаги Шартнома 1972 йилда қай тарзда имзоланган бўлса, унга шу тарзда риоя этиб, стратегик ҳужум қуролларини қисқартириш ва чеклаш ҳамда ўзаро келишилган муддатда ундан чиқмаслик тўғрисидаги Шартномани имкони борича қисқа муддатларда ишлаб чиқиш, шу тариқа унинг СССР ва АҚШ раҳбарларининг навбатдаги учрашуви вақтида мумкин қадар имзоланадиган бўлиши йўлида СССР сарфлаётган куч-ғайратларни улар якдиллик билан қўллаб-қувватладилар.

Министрлар химиявий қуролни батамом тақиқлаш ва йўқ қилиб юбориш тўғрисида самарали назорат қилиш мумкин бўлган конвенция яқин вақт ичида ишлаб чиқишни ниҳоясига етказиш керак, деган фикрни билдирдилар. Улар ядро синовларини батамом тақиқлаш йўлида биринчи қадам бўлган ана шундай синовларни чеклаш тўғрисида СССР билан АҚШ ўртасидаги битимлар тезроқ амал қила бошлайди, деб умид билдирдилар.

Улар Европадаги Қуролли Кучлар ва оддий қурол-яроғларни қисқартиришга биринчи даражали аҳамият бериб, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Атлантикадан тортиб то Уралгача бўлган ерларда томонларнинг Қуролли Кучлари ва қурол-яроғлари сони тўғрисидаги маълумотларни ошкора айирбошлашга тайёр эканликларини айтдилар.

Қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланиш, аввало ядровий қуролсизланиш, халқаро хавфсизлик асосларини мустаҳкамлаш, давлатлар ўртасида тинч, ўзаро фойдали ҳамкорликни кенгайтириш мақсадида Совет—Америка мулоқотини бундан буён ҳам ривожлантириш ва чуқурлаштиришнинг муҳим аҳамияти таъкидланди.

Объективда—Никарагуа

Никарагуанинг асоси экспорт экини ҳисобланувчи кофе империалистик агресс ва у вужудга келтирган экономикадаги тушкунлик шаритида республика халқ хўжалигига ниҳоятда зарур бўлга валюта даромадларининг қарийб 70 процентини етказиб бмоқда. Ҳосил учун асосий кураш шимолий Матагальпа Хинотега департаментларида қулоч ёзмоқда. Мазкур депаментларда бир неча марта ёвуз жиноятларни амалга ирган контраслар бебошлик қилишяпти, 50 га яқин деҳқ ана шу жиноятларнинг қурбони бўлди.

Бу йил Никарагуада 1 миллион қоп кофе йиғиб олиш мўлжалланмоқда. Бу илги йиллардагидан бирмунча кўп. Деҳқонларга бутун млакат ўқувчилари ва студентлари, студентларнинг интерционал отрядлари, шу жумладан Совет Иттифоқидан иган интернационал отрядлар ёрдам беришяпти.

СУРАТДА: «Корчагин» студентлар интернационал отрядининг аъзолари.

А. Кургузов фотоси.

КАЛЕЙДОСКОП

СОВУНЛА ГЕОГРАФИЯС

Американинг ерри-Хилл шаҳрида исқомат қилувчи Альберто лаустейн квартирасида бир талай — 1 минг 0 бўлак совун ювиниш учун тўпланган эмас. измат бурчи юзасидан жа кўп саёҳат қилувчи а шу юристнинг ғаройи бир одати бор: у меҳмхоналарнинг номи ёзиан совунларни коллекц қилиш билан қиқади. «Менинг коллеким — ҳаётим тарихининг ўзгинаси. Шу билан бирга улар ўзига хос тжимаи ҳолим ва географ луғати ҳамдир. Саби, бу ерда 75 мамкатдан келтирилган совунр тўпланган. Шунинг ун ҳам ўзим истиқомат имаган меҳмонхоналарни совунларини ҳеч қон қабул қилмайман»,— деби журналистлар Блаустейн.

— Сафарга тланар экан, у ҳеч қачоўзи билан совун олиш ёдидан чиқармайди,— деб ҳикоя қилади Бустейннинг рафиқаси. Сабаби, меҳмонхоналда бериладиган совунколлекцияни тўлдиришчун керак бўлади.

КЕЛАЖАК АВЛОДЛАР УЧУН

Яқинда Шпицбергендаги шахталардан бирига металл контейнер туширилди. Унинг ичига турли-туман ўсимликларнинг ўн мингдан зиёд уруғи солинган бир талай шиша идишлар жойланган. Қутб ортида жойлашган архипелаг қаърида мазкур одатдан ташқари материални «дафн қилиш»дан мақсад — ҳозирги ўсимликларнинг, биринчи навбатда донли экинлар ва сабзавотларнинг барча хусусиятларини авлодлар учун сақлаб қолишдан иборат. Олимлар инсониятнинг атроф-муҳитга шафқатсизларча муносабати планета ўсимлик оламининг таниб бўлмас даражада ўзгаришига олиб келиши мумкин, деб хавотирланишмоқда.

Шпицберген шахтасидаги «ўсимликлар банки» мунтазам Цельсий бўйича 3 даража совуқда сақланади. Мутахассисларнинг фикрига қараганда, ўсимликлар хусусияти узоқ вақт сақланиши учун айнан шундай режим талаб қилинади.

Қайта қуриш тақозоси

ИЛМ-ФАН ВА ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ

Тошкентдаги вакцина ва зардоб илмий-тадқиқот институтининг директори Б. Х. Вафоқулов ўзининг кўп кишилик кенгашлар ўтказишга мўлжалланган кенг, ҳашаматли кабинетини бактерия препаратлари цехига берди. Менга кичикроқ хона ҳам бўлаверади, дейди директор.

— Институтимиз хўжалик ҳисобига ўтди, энди бекордан-бекорга мажлислар ўтказавермаймиз, — дейди Баҳром Ҳакимович. — Илм-фанда хўжалик ҳисобини жорий этиш масъулиятли, айни вақтда фойдали иш.

Директорнинг бу гапида жон бор: институт атиги бир неча ойдан бери янгича шароитда ишлаётганига қарамай, коллектив хўжалик ҳисоби афзаллигининг қадрига ета олди.

Бу ишга йил давомида тайёргарлик кўрилди. Ҳамма ҳам унинг моҳиятига тушуниб етолмасди. Ахир тадқиқотларни қандай қилиб пул билан ўлчаш мумкин? Чунки, кўпчилик тадқиқотлар бир неча йилдан сўнг самара беради. Назарий изланишлар камайиб кетмасмикин, деб хавотирга тушишди. Шартнома бўйича бажариладиган ишлар бўлса ҳам майли эди. Иш бажарилдими, буюртмачи шу заҳотиёқ ҳақингни бераверади. Ҳаммани ялпи иқтисодий ўқишга жалб этишга тўғри келди. Семинарларда, лекцияларда хўжалик ҳисоби асосларини ўргандилар. Янгича шароитда лабораториялар ва ишлаб чиқариш базасини кенгайтириш зарурлиги маълум бўлиб қолди. Аввало институтнинг янги структурасини, қанча одам ишлашини мўлжаллай бошладилар.

— Институтимиз кўп йиллардан бери давлат дотацияси ҳисобига ишларди, — деб сўзида давом этди Баҳром Ҳакимович, — ходимларга шунчаки муносабатда бўлинарди — улар пичан ўримига, ўтоқ қилишга, пахта теримига ва фанга ҳеч қандай алоқаси бўлмаган бошқа ишларга жўнатилаверарди. Баъзилар ўзларининг бевосита вазифалари билан наридан бери шуғуллансалар-да, иш ҳақини олаверар эдилар.

Хўжалик ҳисоби туфайли институт мустақиллигини кўлга киритди, буюртмачилар билан муносабатлар ўрнатиш имкониятига эга бўлди. Изланмаларни тезлик билан ишлаб чиқаришга жорий этиш учун шароит яратилди. Лекин бу ерда муҳим тадқиқотлар олиб боришни ҳам унутаётганлари йўқ. Долзарб йўналишлар ва самарали структуралар белгилаб олинди. Институтда ташкил этилган илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари ана шулардан иборат.

Бошқа илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида яратилган ўлка аллергия касалликларини аниқлашда ёрдам берувчи дори-дармонлар ҳар йили институтга 50 минг сўм фойда келтиради. Касалликни аниқлашда ишлатиладиган бу дори пахта толаси ва пилладан олинган. Юқумли ичак касалликларини даволаш учун мўлжалланган ноёб дориларни ишлаб чиқариш натижасида анча наф кўриш мумкин.

Бугунги кунда институтда ҳамма пул ҳисоблашга, тежамкор бўлишга ўрганмоқда. Чунончи, авваллари ўйламай-нетмай керагидан ортиқ икки баравар кўп реактивлар буюриш ёки иш жараёнида кўплаб чиқиндиларни қолдириш мумкин эди. Хўжалик ҳисоби исрофгарчиликка барҳам беради, ҳар бир ножўя қадам учун пул тўлашга тўғри келади.

Ташаббус ҳам кучайиб кетди: ходимлар қизиқарли ечимларнигина эмас, айни вақтда бу илмий ечимлардан амалда фойдаланадиган ташкилотларни ҳам қидирадиган бўлиб қолдилар. Моддий рағбатлантириш фондини тўлдириш шунга боғлиқдир. Устун йўналишларда иш олиб борган ходимларнинг маошига салмоқли мукофот пули ҳам қўшиб берилади. Бунда ҳар бир кишининг ана шу ишда қай даражада қатнашганлиги қатъий ҳисобга олинади.

Ҳозир институт ходимлари илгари ўзлари учун нотаниш бўлган кўпгина ишлар билан ҳам шуғулланмоқдалар. Масалан, меҳнат коллективи кенгашини институтни реконструкциялаш қандай бораётганлиги қизиқтирмоқда. Энг оддий ҳисоб-китобларга қараганда, реконструкцияга 135 минг сўм пул зарур.

— Ҳамма соҳада бўлганидек, илм-фанда ҳам эскича ишлашга ўрганиб қолган ходимлар учун хўжалик ҳисоби қаттиққўлдир, — дейди Баҳром Ҳакимович. — Бу ерда дангасалик кетмайди, эскича фикрлаш ярамайди. Институтимиз ходимлари хўжалик юритишнинг янги усулини маъқуллаётганидан хурсандмиз.

СССР медицина-биология саноати министрлиги бизни қўллаб-қувватлашига ҳам ишонамиз.

И. ГРЕБЕНЮК,
УзТАГ мухбири.

Мармардан қолишмайди

НИКОПОЛЬ (Днепропетровск области). Никополь темир қотишмалари заводида бинокорлик саноатига аталган безак плиталар тайёрлаб чиқарила бошланди. Янги тежамли маҳсулот оташсуюқ шлакни қайта ишлаш натижасида олинадиган материалдан қуйилмоқда. У сифатлари жиҳатидан гранит ва мармардан қолишмайди, коррозияга чидамлилиги юқоридир. Бу плиталар бинолар ер ости йўлаклари, метрополитен станциялари қурилишида ишлатилиши мумкин. Корхона ҳар йили ўн минг квадрат километрдан зиёд ғоят пишиқ безак материал тайёрлашни мўлжалламоқда.

«Чорбоғ» чорлайди

Қирғизистонда «Чорбоғ» катта қишлоқ шифохонаси очилди. У Араван район агросаноат бирлашмаси ҳисобига Фарғона водийсининг энг хушманзара гўшасида қурилди. Замонавий медицина воситалари қаторида бу ерда нина билан даволашни, радонли, игна баргли ванналар қабул қилиш мумкин. Тоза ҳаво асосий шифобахш омил бўлади. Қирғизистоннинг жанубида шифохоналар йил сайин кўпайиб бормоқда. Ҳайдаркон симоб комбинати, Олой, Баткен районлари ва бошқа бир қанча районларнинг агросаноат бирлашмалари замонавий санаторий, профилакторийларга эга бўлди. Машҳур «Жалолобод» курорти, «Арслонбоб» дам олиш уйи реконструкция қилинди.

Кўчма ҳаммом

ВОРОНЕЖ. Воронеж вагон-ремонт заводининг янги маҳсулоти қишлоқ меҳнаткашларига ёқади, албатта. Завод кўчма ҳаммомларни ишлаб чиқаришни ўзлаштирди ва область колхозларига юборди. Уни юк автомашинасининг кузовида, трактор чанаси ёки прицепда ташиш мумкин. Сув иситиш ва буғ ҳосил қилиш учун электр печидан фойдаланилади. Кўчма ҳаммом дала шийпонлари, қурилиш майдонлари ва чорвоқ фермаларга аталган.

Янги почта маркаси

СССР Алоқа министрлиги Белоруссиянинг биринчи матбаачиси ва маърифатчиси Франциск Скорина туғилган куннинг 500 йиллигига атаб почта маркаси чиқарди. Таниқли арбоб беларус адабий тилини вужудга келтириш ва беларус ёзувини ривожлантириш бобида кўп ишлар қилган. Маркада унинг портрети тасвирланган.

Юртдошлар эҳтироми

БРЯНСК. 20-30-йиллар ёшлар ҳаракатининг таниқли арбоби, ВЛКСМ Марказий Комитетининг бош секретари Николай Чаплин замондошлари хотирасида оташин курашчи, Ленин ғояларининг эҳтиросли тарғиботчиси бўлиб қолган. Ёшлар йўлбошчисининг тошдан йўниб ишланган ҳайкали Брянск областидаги қадимги Рогнедино қишлоғи аҳолисининг кўз ўнгида қад кўтаради. Район комсомол ташкилоти ана шу ҳайкални қуриш ташаббускори бўлди. Йигит-қизлар шанбалик ва якшанбаликлар чоғида ишлаб топган бир неча минг сўм пул ВЛКСМ район комитетининг махсус ҳисобига ўтказилди.

(ТАСС).

Эртанги кун бугундан бошланади

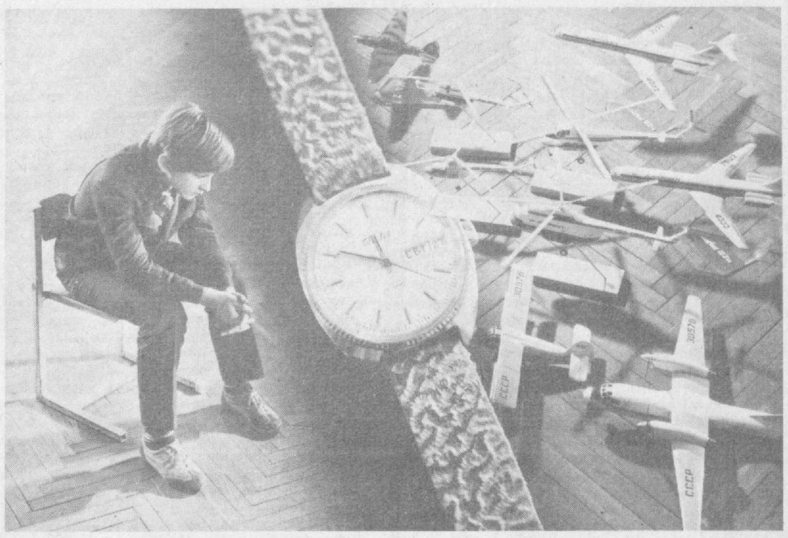

МОСКВА. Мана беш йилдирки, Фрунзе районидаги 698-ўрта мактабнинг 7—10-синф ўқувчилари авиаконструкторлик асосларини чуқур ўрганишмоқда. Мактаб педагогларидан ташқари ихтисослашган программа бўйича болалар билан К. Э. Циолковский номидаги Москва авиация технологияси институтининг, Фрунзе районидаги 2-мактаблараро ўқув-ишлаб чиқариш комбинатининг педагоглари шуғулланишмоқда. 1987 йилги битирувчиларнинг биринчи кузатуви программани янада такомиллаштириш лозимлигини кўрсатди. Шунинг учун олий ўқув юрти, маориф органлари, саноат корхоналарининг вакиллари ана шу йўналишда иш олиб боришяпти. Фанларга аниқлик киритиш, мактаб билан олий ўқув юрти ўртасидаги алоқани мустаҳкамлашга алоҳида эътибор берилмоқда.

СУРАТДА: эртанги кун бугундан бошланади.

Р. Нетелев фотоси,
ТАСС фотохроникаси.

№ 3 (16)

БИРИНЧИ АПРЕЛЬ!

Бугун шўх кулгудан уйғонди дунё,
Табассум қопини тонгдан очди эл.
Кекса-ёш юзида балқийди зиё,
Ахир, календарда Биринчи Апрель!
Ҳар битта ҳазилда андиша, ҳаё,
Танингни яйратиб кулдирар фақат.
Ҳатто, индамас ёр булбули гўё,
Анқонинг уруғи бугун бюрократ.
Бугун иш юк эмас, мисоли ижод,
Ишлаганинг сайин топасан ҳузур.
Бугун қонунини тузатар ҳаёт,
Ҳар дақиқа қўшар умрга умр.
Бугун шўх кулгудан уйғонди дунё,
Табассум қопини тонгдан очди эл.
Кекса-ёш юзида балқийди зиё,
Бугун кулгу куни — Биринчи Апрель!

Асрор МЎМИНОВ.

Ҳазил хабарлар

Магазин мудири ревизорни ҳадиксирамай, хотиржам кутиб олди.

* * *

Янги уйга кўчиб ўтганлар квартираларни ремонт қилмасдан уй тўйларини ўтказишди.

* * *

Мусобақадош райондан келган ўзаро текшириш бригадаси аъзолари ишдаги нуқсонларни чуқур ва атрофлича таҳлил қилгач, дабдабали меҳмондорчиликсиз жўнаб кетишди.

* * *

Бошлиқнинг хотини меҳмондорчиликка эл қатори автобусда кетди.

* * *

Область театри спектаклига икки кун илгари ҳамма билетлар сотиб бўлинди.

* * *

Халқ контроли комитети томонидан текшириш ўтказилишини эшитган ферма мудири жуда хурсанд бўлди.

* * *

Бош бухгалтер қўйлари уч-тўрт йилдан буён колхоз отарида боқилаётгани учун, уларнинг иккитасини колхоз ҳисобига ўтказишларини илтимос қилди.

* * *

Халқ ҳофизлари ижро этган классик қўшиқларни ресторандагилар ҳузур қилиб тинглашди.

* * *

Ошхона ходимларининг таомларга белгиланган нормадан ортиқ гўшт ишлатиб юборганликлари аниқланди.

* * *

Официантка ресторанга фақат овқатланиш учунгина кирган хўранданинг илтимосларини, худди ярим литр коньяк буюрган кишига хизмат қилгандагидек ўта хушмуомалалик ва эпчиллик билан бажарди.

* * *

Кўп квартирали янги уйнинг иситиш системаси бутун қиш давомида бозиллаб ишлаб турди.

* * *

Квартирага телефон тушириш тўғрисидаги ариза таниш-билишларсиз, тезда ҳал қилинди, телефон аппаратлари тилла жарангидек ёқимли жиринглаб ишлаб турибди.

Ҳабиб СИДДИҚОВ,
Андижон.

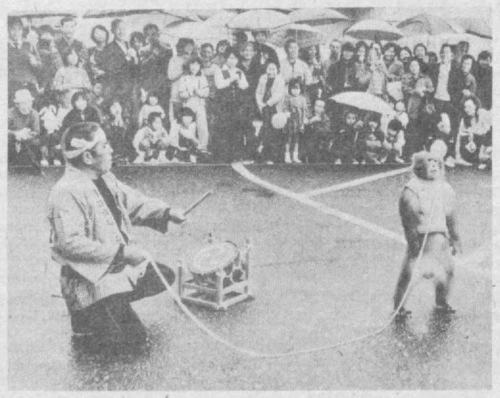

Ўргатилган маймунларнинг томошалари ҳамиша завқ бағишлайди.

Киодо — ТАСС фотоси.

Кардиограмма

Ҳажвия

Поликлиника, касалхоналарда кўп бўлганман. Аммо, бу галгиси...

Текширув, анализлардан сўнг айтишларича менинг танамда туз йиғилиб қолибди. Ҳақиқатан ҳам, шунақага ўхшайди: гоҳ тиззамда, тирсагимда, гоҳида елкамда жаз-жаз оғриқ пайдо бўлади.

Алам ўтганидан кейин жонингиз кўзингизга кўринар экан. Поликлиникага келдим. Одам кўп. Ҳамма кабинетларнинг текширувидан ўтиш шарт. Биттаси қолса ҳам яна оворан сарсон бўлади, киши.

Ҳамшира қиз қўлимга карточкамни тутқазаётиб, «маршрутим»ни тузиб берди. Тарозида тортилдим, бўйимни, оғирлигимни ўлчатдим, сўнг девордаги катта-кичик ҳарфларни гоҳ ўнг, гоҳ чап кўзимни беркитиб билганимча айтиб бердим. Кейин кардиограмма қилишга юборишди. Хонада икки хотин бир-бири билан гаплашиб турган экан. Бир оздан сўнг кўзойнак таққан тўладан келгани «ечининг!»деди-ю, яна суҳбатида давом этаверди. Мен ечиниб, уларга қараб турибман. Ҳалиги тўлагинаси, «койкага ётинг!» дегандай чап қўли билан ишора қилди.

Гапиришдан тўхтамай, қўл-оёқларимни қайиш билан танғиб боғлаб қўйди. Кабинет анча салқин экан. Этим сал-пал жунжика бошлади.

Шу пайт оқ халатли дум-думалоқ, икки юзи қип-қизил ўрта яшар аёл қўлида қоғозга ўроғлиқ нарса билан шошилиб, кириб келди. Улар худди шуни кутиб тургандек уччовлашиб қоғозга ташланишди. Тугундан бир талай лаш-луш чиқди.

Икки хотин бир бўлса бозор, учинчиси қўшилса «ярмарка» деганлари рост экан. Ана энди суҳбатнинг чувалашганини кўрсангиз эди. Уччаласи баравариға гапиради.

Тоза бўладиганим бўлди. Гапирмоқчи бўлсам, қайиш билан боғлаган семиз аёл қўлини менга қарата пахса қилиб, овозимни чиқартирмайди, оғзимни очганимча қоламан. Нима қилишимни билмайман. Бу қандай бедодлик — улар яна магазинларда қандай яхши нарсалар борлигини бири олиб, бири қўйиб гап сотишарди.

— Ечиб юборинг мени, бўлди! — деб бақириб юборганимни ўзим ҳам билмай қолдим.

Улар шунда ҳам бемалол кулишиб гапиришар, парво қилишмасди. Жуда алам қилиб кетди. Ичимда ўзимга ўзим: «Ҳе, энди елкамни чуқури кўрсин бу ерни», дейману, иложи бойлоқда ҳеч нима қилолмайман.

Яхши ҳамки биттаси эшикни очиб ҳовлиқиб кириб қолди:

«Ҳаммангизни главврач чақиряпти, комиссия келди».

Ҳалиги тарвуз нусхаси: «Вой шўрим, қорни оғриётган беморга ичак-шланг ютқазиб чиққан эдим, нима бўлдийкин?», дея югуриб чиқиб кетди. Кўз ойнаклиси вайсаганича қайишларни еча туриб:

— Мунча бесабр бўлмасангиз, суҳбатни энг қизиқ жойида белига тепдингиз, — деди-да қўлимга ингичка, худди телеграф лентасига ўхшаш шалдироқ қоғозни тутқазди. Нима ҳам дердим унга. Зўрға ўрнимдан турдим.

— Ўзингизни тутинг, кап-катта одам, тезроқ кийининг! Эшитдингизку, главврач чақиряпти...

— Тўхтанг, — дедим, — кийимларимни шоша-пиша кияр эканман.

У менга бақрайиб қолди.

— Сиз нима қиласиз у ерда?

— Иш тажрибангизни оммалаштириш керак, — дедим.

Раҳим УБАЙДУЛЛАЕВ.

Кулинг дўстлар, умрингиз узоқ бўлади!

Юсуфжон қизиқ ШАКАРЖОНОВ.

Юсуфжон қизиқ Ўшда

Ҳангома

Боғ олди майдонда томошабин лиммо-лим. Давра ўртасида Юсуфжон қизиқ соқоли кўксига тушган эшон қиёфасида ўтирибди. Ёнида бош суқиладиган юмалоқ кавакли тош. «Эшон ҳазрат» табақали гулдор пардани кенгайтириб, бор овоз билан жар солди:

— Кеп қолинг. Қиз кўрмаганга қиз дори, ўғил кўрмаганга ўғил дори. Мана шу муқаддас-у, муаззам тош тахти Сулаймондан олинган, Айюб алайҳиссалом булоқлариға солинган, Султоним сағанасида ҳол инган. Кимики ул бандаи ожиз бошини шул муборак тошга тиқса, токи сакаротулмотга қадар бош оғриғи кўрмагай... Кеп қолинг...

Давра девори тобора қалинлашар, пешиндан қайтган саллали номозхонлар деворни «ёриб», ўртага интилишарди. Худоёрхон саройининг уламойи-кироми, валинеъмат даражасидаги зот, Шаҳидбек домла эшон ҳазратнинг рўпарасига ўтиб «бас» дея ишора қилди.

— Бош оғриғининг давоси дедингизми, тақсир? Бошимни бот-бот номаълум мавжудот исканжага оладур, кўз очолмай қоладурмен. Тошга бир лаҳза бош суқишга қанча ақча тўлаймен?

— Андек сабр жоиз, домла почча. — Шаҳидбекнинг қўлидан тутди эшон ҳазрат. Ҳамма кулиб юборди. Эшон давом этди:— Бул тошга бош суқишнинг ўзига хос шартлари борким...

— Қанақа шарт? — жиддийлашди Шаҳидбек.

— Бул тошни камина беҳуда таърифлаганим йўқ, — оҳиста тушунтира кетди эшон ҳазрат. — Айтдим-а, бул тош тахти Сулаймондан олинган. Айюб алайҳиссалом булоқларига солинган деб. Шарти шулки, иҳм... Гарчанд бош суқувчи қачонлардир ёшликданми, бебошликданми, бировнинг хасмига хиёнат қилғон, никоҳсиз бегона аёлга ҳирсу-тажовуз этғон эрса бул тош ул бошни қисиб, исканжага олғусидур...

Шаҳидбек домланинг ранги бўзарди. «Ана, айтмовдимми?» — деб турган ҳамроҳига қараб бидирлади:

— Во, ажабо! Бул бениҳоя муқаддас тошлигига аминмен. Дарҳақиқат унга бетаҳорат бош суқиб бўлмағай. Юринг, тез таҳоратни янгилаб, қайтурмиз.

— Таҳорат шарт эмас, домла почча, бошни суқаверинг, — бўш келмади эшон ҳазрат. Шаҳидбек титроқ аралаш ортига тисарилди.

— Бас-бас, бошим унчалик оғримайдур. Даволанишга ҳам ҳожат йўқдур...

Воқеани тушунган шинавандалар Шаҳидбекнинг қораси кўринмай кетгунча тиззаларига шапатилаб кулишди.

— Шул боис дейдиларким, илмига амал қилмаган муллодин устига китоб ортилган эшак афзалдур, — дея Юсуфжон қизиқ кўксига тушган соқолини юлиб олди, салласини ечиб, қадрдон қалампир нусха дўпписини бошига қўндирди.

Шу пайт оломон орасини ёриб ўтган Охун қизиқ унинг қулоғига шивирлади:

— Авлиё экансиз, уста. Ўн чоқли йигитлари билан Салим понсод келаяпти. Кимдир чақув қилибди.

— Жуда яхши. Сиз ўртага чиқинг, бошлайверинг.

Охун қизиқ бир ўмбалоқ ошиб, давра ўртасида таъзим бажо қилганча соқов тақлид билан даврани қизита кетди. Уста эса атрофга олазарак қараб, оломоннинг ҳар ер-ҳар еридан сездирмай яқинлашаётган қуролли йигитларни кўриб, кўнгли ўрнига тушди «Холхўжа эшонни аҳолидан тилло-гавҳар буюмларнинг қолган-қутганини ҳам юлиб, Қашқарга қочиш учун яна «овга» чиққан дейишганди. Демак Ўшга қайтибди. Сафар тараддудида экан. Айни вақтида келибмиз. Салим понсод келиб бизни топгунча ҳунарларимизни кўрсатаверайлик».

Усмон қоридан кейин Охун қизиқ парда ортидан олабайроқ тўнини кийиб, оқсоқланиб ўртага чиқди.

— Уста, қаёқлардан сўраймиз? Ҳалиям Марғилондамисиз? Қачон келдингиз?

— Марғилондаман. Кеча келдим, ҳамшаҳарим мўйлов Ғафур Мақсумникида тунадим. Кеча сизни Мақсумнинг маҳалласида узоқдан кўрганман. Бир одамга жон куйдириб, ҳасрат қилаётган экансиз.

— Э, бир кам дунё, экан, уста. Ўзингиз гап очдингиз, айтмасам бўлмайди. Дилим зардобга тўлган. Туя-тош гузаридаги Патти бойваччанинг маҳалласига қиз берганман...

Юсуфжон қизиқ бу ҳасратни диққат билан тинглаб турган эди, рўпарадаги эски девор остидан туллаган, баҳайбат ит ўтиб қолди. Уста ўша ит тарафга ростмана бурилди-да, эгилиб, таъзим қилди.

— Ассалому алайкум, кўппак жаноблари, тинч-омон юрибдиларми? Итваччалар соғ-саломатмилар?

Охунжон қизиқнинг жаҳли чиқиб, чинқирди:

— Э, қизиқ одам экансиз, уста. Мен қудамдан ҳасрат қилсам, сиз итга салом беряпсиз. Қўйинг-е...

— Йўқ-йўқ, сиз тушунмасдан хафа бўлманг, — тинчлантирди Юсуфжон қизиқ. — Бу итни танийсизми, ўзи? Танимайсиз-да. Бу ит менинг қизим келин бўлиб тушган маҳалланинг ити. Ҳа, итига ҳам салом беришга мажбурман...

Ғуррос кулги авжига чиққанда отларнинг тасир-тусури эшитилди. Салим понсод бошлиқ ўн отлиқ даврани ёриб, ўртага ўтди.

— Бас қилинг! — қамчисини ўқталди Салим понсод.

— Юсуфжон қизиқ сизмисиз? Лаш-лушларингизни йиғиштиринг!

Оломон бир зумда тарқади. Юсуфжон қизиқ отлиққа яқин келиб, қўйнидан мактуб олиб узатди.

— Бу омонатни Холхўжа эшоннинг шахсан ўзларига топширинг. Биз зудлик билан Амир лашкарбоши ҳузурига қайтмоғимиз лозим.

Салим понсод чап ёнидаги милтиқли йигитга қаради.

— Исом, ўқи-чи, нима дебди?

Фалакнинг гардиши билан Ўшдаги Абдуллахон мадрасасида таълим олган Исом овозини кўтармай ўқиди: «Холхўжа эшон ҳазратлари! Жамланган хазинани от-уловга юклаб, Попон орқали Чўнг Олойга йўл олинг. Ўшдан кун чиқиш йўлида пистирма мавжуд. Иншооллоҳ, шаъбоннинг ўн бешида Даровут Қўрғоннинг шартлашилган манзилида дийдорлашурмиз. Амир лашкарбошининг фармони олийлари шул эрур. Аддойи инингиз йигит оғаси Субҳиддин».

— Демак, йўлга чиқурмиз, — деди Салим понсод. Сўнгра Юсуфжон қизиққа мамнун боқиб, шивирлади:

— Мактубни Холхўжа эшон ҳазратларига бугуноқ етказурмиз. Сизларга ҳам оқ йўл. Парвардигор сизни ҳам, бизни ҳам ГПУ балоларидан асрасин.

Ўн отлиқнинг тасир-тусири узоқлашганда майдон ўртасида қаққайиб уч қизиқчи қолганди. Ўзига келган Охун қизиқ билан Усмон қори табақали пардани, кийим-кечакларини йиғиштириб, қопга уришди.

— Хотиржам бўлинг,— бўялган соқолини силади Юсуфжон қизиқ. — Отряд уларни Кўктеракда яхшилаб кутиб олади. Пистирма ўша тарафда, юринг мирза.

Юсуфжоқ қизиқ Охун қизиқни биринчи марта мирза деб атади, негаки, Амир лашкарбошининг йигит оғаси Субҳиддин номидан Холхўжа эшонга ёзилган сохта мактуб ижодкори Охунжон қизиқ эди..

Абдуғани АБДУҒАФУРОВ,
Ўш шаҳри.

Қулоққа чалинган гаплар

Агар Маъмурани шаддодлиги, лабига бўёқ суртишини, сочини қирққанлигини ҳисобга олмасак, ўзи жуда яхши қиз.
(Совчиликка борадиган аёл гапидан).

Ортиқча билет бор, деяпсизларми? Эгаси топилмаса менга узатиб юборақолинглар.
(Автобусда айтилган гап).

«Мажнунтолнинг сояси,
Ошиқларнинг уяси».
(Бир шоирнинг шеъридан).

«Бу йил Эргашев ўз бункеридан 100 тонна «оқ олтин» териб тўкди.»
(Маҳаллий радио ахборотидан).

«Кеча-чи Ҳилола зачётда шпаргалка билан ўқитувчининг олдида қовун тушуриб қўйибди».
(Шпаргалкасиз қолган қиз гапидан).

Мухтор СУЛАЙМОНОВ,
ТошДУ студенти.

Рассом хандаси

— Ёзинг азизим, «План 100 бўлди» деб рапорт тайёрланг.

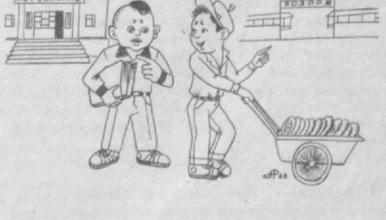

— Юр, қизиқ китоблар олиб ўқиймиз...
— Қизиқ китобни сен ўқийвер, мен бозорга шошилаяпман.

Рауф АҲМЕДОВ чизган расмлар.

Ишончли мулоқот

Оқшомхонлар — ишчи М. Мирсаидов, хизматчи Ж. Алиев, ўқитувчи Ҳ. Жабборова ва бошқалар газетамиз саҳифаларида суд очерклари бериб бориш кераклигини айтишган. Қуйидаги суд очерки уларнинг илтимосига кўра тайёрланди.

ҚАБОҲАТ УЯСИ

ёхуд бир гуруҳ жиноятчиларнинг ёвуз қилмишлари хусусида

Суд очерки

Разолат

БИР пайтлари Светлана Чеглокова Липецк областининг Грязенский районидаги «Дружба» совхозида туппа-тузук сут соғувчи бўлиб ишларди. Табиатан енгилтак бу аёл маишатга берилиб, меҳнатсиз даромад топишга ишқибоз бўлиб қолди. Турмуш ўртоғи ҳам қаердадир узоқда қилмишига яраша жазо муддатини ўтарди.

Бир куни у Тошкентдаги 2-«Жануби-Шарқ» массивида жойлашган 77-уйнинг 54-квартирасида яшовчи қайнотаси Геннадий Иванович Чеглоковникига меҳмон бўлиб келди. Тўғрисини айтганда, анча ёшга бориб қолган бу одам ичкиликни яхши кўрар, баъзан ғирт маст бўлиб, диванга чўзилиб ётиб қоларди. Гоҳида Светлананинг дўстлари (уларнинг кимлиги билан қайнота мутлақо қизиқмасди) тўкин дастурхон атрофига тўпланганларида Геннадий Ивановичга янада жон кирарди. Меҳмонлар қарияни ўткир спиртли ичимликлар билан саҳийларча сийлашарди.

Бугун Светлананинг опаси Людмила Жабборова болалари билан меҳмонга келган. Ширакайф Геннадий Иванович сигарета тутатиб, алланималарни ғўлдираб ўтирарди.

— Леонтий келармикин? — Людмила синглисига саволомуз қарайди. — Кўришмаганимизга ҳам анча бўлди...

— Аллақачон ҳидингни сезгандир? — Светлана Людмиланинг қулоғига бир нарсалар деб пичирлади. Опа-сингил бир-бирларини туртишиб, ҳиринглашди.

Айтмоқчи, Леонтий Болгов Людмиланинг «йигити». Тез-тез шу ерда учрашиб туришарди. Чолданку, чўчимаса бўлади. Унга ҳаммаси барибир. Арақ ақлини ўтмаслаштириб қўйган.

...Леонтийнинг ҳийлагина кайфи бор эди. У қўлтиғидан икки шиша винони намойишкорона олиб, стол устига тантанали вазиятда қўйди. Қарияга жон кирди. Қўлларини бир-бирига ишқалаб, келинига буюрди:

— Тезроқ у-бу тайёрланглар. Меҳмон маҳтал бўлмасин...

Бироздан кейин опа-сингил икки эркакни ҳоли қолдириб, нариги хонага кириб кетишди. Геннадий Иванович ҳам, Леонтий ҳам оғзиларидан чиқаётган сўзларни идрок қилишолмас, борган сари қизишиб боришарди.

— Бекор айтибсан! — қария столга муштлади. — Кўрсатиб қўяман сенга!..

Ёш, кучли Леонтийнинг кўзлари ваҳшийлашди. Шу «одамча»дан қўрқиб ўтирадими? Виносини ичиб, гердайишини қаранг. У пайт пойлаб туриб, Геннадий Ивановичнинг елкасига мушт туширди. Чол диванга йиқилди. Леонтий ёввойи мушукдек сапчиб, унинг томоғига тиззасини тиради. Қариянинг кўзлари катталашди, оғзи кўпиклашди. Бироқ, кучли қўллардан қутулолмасди. Бироздан сўнг тизза остидаги гавда бўшашди...

— Бўлар иш бўлди, — пишиллади Леонтий гандираклаб стулга ўтирар экан, опа-сингилга қонталашган кўзларини қадади. — Ғайратни чақириб кел. Буни кўздан йўқотиш керак.

Ғайрат Эргашев «Ўзбекгидроэнергострой» трестининг катта инженери, Луначарский шоссесидаги 105-«а» уйнинг 1-квартирасида яшайди. Светлана билан «ошиқ-маъшуқ». У вазиятнинг қалтислигини тез тушуниб етди. Улар биргалашиб, Геннадий Ивановичнинг совуб улгурмаган жасадини полосга ўраб, маҳкам боғлашди. Ярим кечада шарпа чиқармай юришиб, мурдани Орджоникидзе районига қарашли Тимирязев номли колхоз территориясидаги канализация қудуқларидан бирига ташлаб юборишди.

— Чойшабни ёқиб, йўқ қилинглар, — деди Светлана.

Эртасига «ошиқ-маъшуқ»лар Бекободга, Светлананинг туғишган акаси Владимир Петрович Кимнинг олдига етиб келишди. Светлана бошига тушган мусибатни айтиб ундан маслаҳат сўради. В. Ким илгари икки марта судланган. Бекобод шаҳридаги 2-автопаркнинг шофёр-инкассатори бўлиб ишларди.

— Иш анча жиддийга ўхшайди, — деди Владимир. — Албатта, мурдани қудуқда қолдириб бўлмайди. Эртами-индин пайқаб қолишади. Сизлар сабр қилинглар. Игорь билан маслаҳатлашай-чи, нима деркин?

Жиноий группанинг актив қатнашчиси Игорь Михайлович Лобан билан танишинг. Бекобод гўшт комбинати оператори, судланган. Пул учун одам ўлдириш унга ҳеч гап эмас. Воқеани эшитиб, «ҳамкасб»ларига ёрдамга ошиқди. Ўзи ясаган қирқма милтиқни олиб, Светлана ва Ғайратлар билан Тошкентга келди.

Мурдани чўзилтириб кўтариб юриш албатта, хавфли. «Омад»ни қарангки, қўшни подъезд ёнида «УАЗ—469» автомашинаси турарди. Уни анча ергача овоз чиқармай итариб боришди. Бироқ, шунча овора бўлганлари бекор кетди: мурдани қудуқдан тортиб олишнинг иложи бўлмади.

Светлана Игорь Лобаннинг маслаҳати билан Ички ишлар бўлимига кириб, қайнотаси Геннадий Иванович Чеглоков изсиз йўқолганлигини айтди.

Орадан кўп ўтмай мурда топилди. Тошкент область суд-медицина экспертизаси Г. Чеглоков чўкиб ўлган, деган хулосага келди. Ана шу хулосага асосланган Орджоникидзе район прокуратураси терговчиси А. Собиров «жиноят состави йўқлиги» учун терговни тўхтатди.

Светлана қайнотасининг дафн маросимини «тантанали» ўтказди. Дафн маросимидан сўнг «шукрона»сига кичкинагина зиёфат уюштирилди.

— Ишимиз ўнгидан келди, — деди Игорь Лобан мамнун оҳангда. — Геннадий Иванович сирни ўзи билан олиб кетди...

Эгасиз қолган қабоҳат уясида жиноятларнинг янги режалари ишлаб чиқила бошланди.

Қуролланган «йўловчи»лар

КЕЧ соат тўққизларда «Россия» меҳмонхонаси олдида тўрт киши нималарнидир суҳбатлашиб туришар, енгил автомашиналарга қўл кўтаришарди. Афтидан қаёққадир шошилаётган бўлишса керак.

Шу пайт 85—76 ТШИ номерли «ВАЗ—2102» маркали автомашина уларнинг олдига келиб тўхтади. Игорь Лобан эшикни очиб, илтимос қилди:

— Ббиродар, жуда шошилаяпмиз. Бизни вокзалга олиб бориб қўйсанг-чи? Рози қиламиз...

Ҳайдовчи Р. Валишев ҳеч нарсадан шубҳаланмай кўнди. Машина Чехов кўчасига яқинлашганда Игорь қирқма милтиқни унинг биқинига тиради, шериги Р. Гибаев эса пичоқ яланғочлади. Ранги докадек оқарган йигит бир зумда важоҳатлари ваҳшийлашган йўловчиларга қўрқув аралаш тикилди. Юраги товонига тушиб кетгандек бўлди. Шунча титкилашганлари билан чўнтагидан беш сўмдан ортиқ чиқмади. У ҳозир бир бало бўлишини сезиб турарди. Шунинг учун жон аччиғида ялинди:

— Йигитлар, уйимдан пул олиб бераман. Чин сўзим...

Кутилмаган йўловчилардан бири (судда шахси аниқланмаган) рулга ўтирди. Улар Калинин районидаги Охунбобоев кўчаси, 45-уйга етишмасдан тўхтадилар. Р. Валишевни қуролланган Игорь ва Р. Гибаевлар кузатиб боришди.

— Ҳушёр бўл, бола, — огоҳлантирди Игорь, — биқинингдан дарча очиб қўймай яна...

Эшикни Р. Валишевнинг онаси очди. У ўғлининг докадек оқарган юзига қараб, юраги ҳаприқди:

— Тинчликми, болам?

У онасига машинаси билан бир кишини уриб кетганлигини, бу ишни бости-бости қилиш учун 1200 сўм зарур бўлиб қолганлигини айтди. Онаси каловланганча эрини чақиргани кетди. Йигит отасига «Улар қуролланган», деб шипшитишга улгурди. Отаси эса қўни-қўшниларни чақирди. Бундай бўлишини кутмаган жиноятчилар жон-жаҳдлари билан машина томон югуришди.

Овлари юришмаган «ҳамкасб»лар машинани катта кўчада қолдириб, жуфтакни ростлаб қолишди...

Жиноий группанинг энг хавфли, шафқатсиз қатнашчиларидан бири Вячеслав Владимирович Кан ва Игорь Лобан «ов»га чиқишдан олдин келишиб олишди: Игор шофёр ёнига ўтириб, хилват жойга келганда сигнал беради, орқа ўриндиқдаги Кан эса қўлидаги сиртмоқни ишга солади...

Улар Оҳангарон шоссесида «Москвич» автомашинасини тўхтатишди. Игорь кўз қири билан шеригига қараб қўйди. Лекин, у негадир ҳужумга ўтишга шошилмасди. Бу пайтда Кан шофёрнинг барваста гавдаси, кенг елкаларига қараб иккиланарди. Йўқ, иш чиқмайди. Бошқа, бўйи пастроқ ҳайдовчилардан танлаш керак.

Шундай қилиб, номаълум ҳайдовчининг баланд бўйи уни ўлимдан сақлаб қолди. Игорь бошқа машинага қўл кўтарди. Е 31—67 ТН номерли «ВАЗ—2105» маркали енгил автомашина ҳайдовчиси А. Янкин «йўловчи»ларга савол назари билан қаради. Улар Максим Горький проспектидаги «Светлана» магазини олдигача олиб бориб қўйишни илтимос қилишди. Машина Зеленский кўчасига етиб келганда шартли сигнал бўйича орқада ўтирган Кан ҳайдовчининг бўйнига сиртмоқ ташлаб, бўға бошлади. Машина тўғридаги дарахтга урилди. Кан сиртмоқни сал бўшатиб, «орқага қайт», деди. Шу пайт кўчада одамлар кўринди. Лобан шеригига: «Кетдик», дея ишора қилди. Янкин кутилмаганда Лобаннинг қўлига ёпишиб, унга мушт туширди. Игорь орқа чўнтагидан ов пичоғини олдию, зарб билан унинг юрагига ботирди. Қотиллар машинадан отилиб чиқишиб, кўздан ғойиб бўлишди. Уларнинг буюмлари қонга беланиб, хириллаб ётган Янкиннинг ёнида қолиб кетди...

Видеомагнитофон касофати

МУСАЕВ деган йигитда япон видеомагнитофони бормиш. Ҳар куни одамларга ғарб фильмларини кўрсатиб, пул ишлаётганмиш...».

Бу миш-мишлар Сергей Шек билан Вячеслав Каннинг қулоқларини динг қилди, кўзларида ёвуз ўт чақнади. «Келиб-келиб, қандайдир бир ландавур видеомагнитофонга эга бўлармишу, биз қараб турарканмизми?». Икки олғир «ноёб» буюмни қандай бўлмасин қўлга киритишга аҳд қилишди.

Улар З. Мусаевни учратиб, тилёғламалик билан уйларига таклиф қилишди: «Ўша матоҳингни биз ҳам кўрайлик?».

Мезбонлар ичкиликни аяшмади. Алёр айтилиб, қадаҳлар бўшатилаверди. Бошлар айланиб, кўзлар «ғилай»лашгач, Сергей томдан тараша тушгандек гап бошлади:

— Энди, ука, ўзинг биласан, биз билан ҳазиллашиб бўлмайди. Гап шу: видеомагнитофонни сотдим, пулини ҳам олдим, деб тилхат ёзиб берасан...

Мусаевнинг кайфи тарқаб кетди. Уларнинг кўзларидаги ёвузлик учқунларини кўриб, эти уюшди.

— Йўқ бинодарлар, сотолмайман. Бировнинг буюми...

Унинг қайсарлиги Шек билан Каннинг қонини «қайнатди». Кан қирқма милтиғини ўқталди. Кейин иккаласи «меҳмон»га ташланиб, бир зумда оёқ-қўлларини боғлашди. Сўнг сочиқ билан димиқтириб ўлдиришди.

Жонсиз танани икки буклаб, чойшабга ўрашди, шнур билан маҳкам боғлашди. Шу орада Каннинг хотини Татьяна келиб қолди.

— Эшик олдида турган нарса нима ўзи? — сўради у.

Кан номаълум киши билан ўғирликка тушганларини, ўзларига видеомагнитофонни қолдириб, ҳалиги «буюм»ларни кўчада кутиб турган шерикларига олиб чиқмоқчи эканликларини тушунтирди.

Бироздан сўнг, қўшниларининг велосипедида жасадни ахлат уюмига олиб бориб ташлашди. Қайтиб кетишаётганларида Шекнинг назарида Мусаевнинг гавдаси қимирлагандек туюлди. Чўнтагидан пичоғини чиқариб, унинг елкасини мўлжаллаб бир-икки санчиб олди...

Қотиллар видеомагнитофонни қўлга киритганларидан мамнун эдилар. Улар фоҳиша аёллар, зўравонлик, ур-йиқит тўғрисидаги ғарб фильмларини «мириқиб» томоша қилишди, турли кишиларга фильмларни кўрсатиб, анчагина пул ҳам ишлаб олишди.

Кейинчалик Шек видеомагнитофонни ўзи билан олиб кетиб, Янгибозор посёлкасида бировга 2300 сўмга пуллаб юборди.

Яна бир фирибгарлик

ЭКРАНДА ғирт яланғоч аёл кўринди. Сигарета тутуни ва арақнинг нохуш ҳиди билан тўлган хонада ўтирган маст-аласт кишилар экрандан кўзларини узишмасди. Кимдир: «Зўрлигини қаранг, ёндиради-я!» деди. Бироздан сўнг, ваҳшийлашган одамлар бир-бирларини савалаб кетишди. Уларнинг қонга беланган башараларини кўриб, Кан билан Шек пинакларини ҳам бузишмасди.

Одамлар тарқаб кетишгач, С. Смольяков деган киши пул ишлаб олишнинг бошқа йўли борлигини айтди. Кан қизиқиб қолди.

— Одам ўлдириш бизга ҳеч гап эмас, — деди у. — Фақат кўп пул топилса бўлди...

С. Смольяков Канга «Внешторг» чекларини қўлга киритиш лозимлигини, бунинг учун шахсан ўзи беш минг сўм тўлашга розилигини айтди.

Беш минг сўм дарагини эшитган Вячеслав Кан оромини йўқотди. У хийла ишлатиб, Смоляковни лақиллатишни режалаштирди. Шу мақсадда тоза қоғозлардан 25 сўмлик ҳажмида тахлам тайёрлаб, ҳар бирининг ости ва устига банк билетларини қўйди.

Кан Ғайрат Эргашев билан маслаҳатлашиб, Смоляковни ўз уйига таклиф қилди.

— Пулни олиб келдингми? — сўради у.

— Ҳа, беш минг сўм ёнимда турибди. Чекларинг қани?

Кан жавоб ўрнига қирқма милтиғини яшин тезлигида олиб, унга тўғрилади: «Қани, яхшиликча, пулларингни стол устига қўй!».

Смоляков кўнмади. Шунда Кан ҳужумга тайёрланиб турган Ғайратга буюрди:

— Оёқ-қўлларини боғла. Энди ўзидан кўрсин.

Ғайрат Смоляковни йиқитиб, боғлаб ташлади. Кан қўлидаги сиртмоқнинг бир учини шеригига бериб, бошқа учини қўлига ўради. Арқон икки томонга қаттиқ тортилди. Смоляковнинг кўзлари катталашди, гавдаси қаттиқ типирчилади. Одамлик қиёфасини йўқотган иккий ваҳший унинг жон аччиғида азобланаётганига бепарво қараб туришарди. Салдан кейин жонсиз тана полга чўзилди. Унинг кийимлари, пулларини шилиб олишди.

Жасадни чойшабга ўраб, бировнинг аравачасида Маданият институти территориясига олиб боришди. Наридан-бири қазилган чуқурга Смоляковни ташлашиб, устини текислаб юборишди...

Иблис қиёфасидаги кимса

ШЕРИКЛАРИ Вячеслав Канни шундай деб аташарди. Чунки, у ҳеч нарсадан қайтмас, «қурбон»ларининг азобланишидан роҳатланарди.

Ҳали ўттиз ёшга ҳам тўлмаган Кан Тошкент автомобиль йўллари институтини битириб, мутахассис бўлмоқчи эди. Бироқ, ўқишни иккинчи курсдан ташлаб кетди. «Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга жойлашди. Тўғрисини айтганда, ойлиги ҳам ўзига, ҳам оиласини тебратишга етарди. Уни «шайтон» йўлдан урди. Бу «шайтон» Вячеславнинг мол-дунёга, меҳнатсиз даромад топишга ўчлиги эди. Шубҳали дўстлар орттирди. Асосан улар орасида қилмишига яраша жазо олганлар ҳам бор эди. Бундан ташқари, кундалик маишат, арақ, коньяклар учун пул керак. Фақат ойлик билан даврy даврон суриш мумкин эмас. Бирлашмадаги ҳамкасбларининг кўпчилиги ҳар йили курорт, санаторийларга боришар, оила аъзолари билан саёҳатларга чиқишарди. Уларнинг «камтарона» ҳаётлари Канга ёқмас, эртаклардагидек бой-бадавлат яшагиси келарди.

Шундай қилиб, унинг ичидаги «шайтон» — мол-дунё васвасаси авжга чиқди. Кан қисқа вақт ичида жуда кўп ўғирликлар қилди, одамларни ўлдирди. Ҳатто, ўзи ишлаётган цех ишчиларининг буюмларини ўмаришдан тортинмади. У «профессионал» ўғри, қотилга айланди. Қаерга бормасин, кўзлари олма-кесак «терар», кишиларнинг ҳамёнларини хаёлан чамалаб кўрарди.

Кан хотин-халажларнинг гап-сўзларига кўпроқ қулоқ соларди. Улар кимнинг хотини қандай қимматбаҳо буюм ёки тақинчоқ сотиб олганидан тортиб, уйларидаги ҳашамлари, дабдабаларгача қолдирмай айтишарди. Вячеслав ана шу гап-сўзлардан ўғирлик режаларини тузарди.

Бир куни унинг уйига таниши Т. Захарова деган аёл меҳмон бўлиб келди. У гап орасида «Большая Мирабадская» кўчасидаги 14-уй, 15-квартирада яшовчи О. Налимова қимматбаҳо қадимий тақинчоғини сотмоқчи бўлиб юрганлигини айтди.

— Жуда қиммат турса керак-а?— ҳовлиқиб сўради Кан.

— Бунақа тилла буюмлар арзон турмайди...

Кеч соат ўнларда Кан уйқу дори солинган шампанское, арақ ва коньяк олиб Налимовларникига келди. Уй бекаси дарров қўшниси Т. Захаровани чақириб чиқди. Бир зумда стол тузатилди. Ичкилик мияга урилиб, сал-пал қизиб олишгандан сўнг Кан шундай деди:

— Қўшнингиз тилла тақинчоғингизни сотмоқчи бўлиб юрганлигингизни айтиб қолди. Ўзингиз биласиз, ҳозир ёмон одамлар кўп. Бир кечада тинчитиб кетишлари мумкин. Шунинг учун нақд пулга сотиб оладиган харидор топдим...

— Вой, раҳмат сизга,— қувониб кетди Налимова. — Қанчага оларкин?

— 30 минг сўмга. Лекин, хизмат ҳақимизни унутманг. 17 минг сўми сизга, минг сўми воситачилик қилганлиги учун Захаровага, ўн минг сўми менга тегади.

Қадаҳлар пайдар-пай бўшатилаверади. Кан сезиб турибди: уй эгаларининг уйқулари келаяпти. Захарова келини ва ўғли билан чиқиб кетгач, Вячеслав Налимовдан шу ерда ётиб қолай, деб илтимос қилди. Улар рози бўлишди. Кан ярим кечагача кўз юммади. Уй эгаларининг дори таъсирида қаттиқ уйқуга кетганларига ишонч ҳосил қилгач, «ишга» киришди: тилла тақинчоқ ва бошқа қимматбаҳо буюмларни чўнтагига урди. Жиноятини яшириш мақсадида газни бураб очди, деразаларни маҳкамлади. Одеялни тутатиб, болалар хонасига ирғитди...

Налимов ярим кечада газ ва тутун ҳидидан уйғониб кетди. Зудлик билан газни беркитиб, деразаларни очди. Эр-хотин тунгги «меҳмон»ларнинг уларни лақиллатиб кетганлигини сезишди.

Ким билади. Кан қимматбаҳо буюмларни йиғиштираётган пайтда уй эгаларининг бирортаси уйғониб қолганда даҳшатли фожиа рўй берармиди... Чунки, ашаддий қотил ҳеч нарсадан қайтмас, оила аъзоларининг ҳаммасини ўлдириб кетишдан тоймасди.

«Тюльпан» кафесида Каннинг таниши Б. Абдураҳмонов тўй тантаналарини ўтказди. Меҳмонлар орасида Игорь ва Вячеславлар ўз турмуш ўртоқлари билан ўтиришарди. Ҳамма ўйин-кулгу билан машғул, икки кўнгли қинғир эса бирор нарсани ўмариб кетиш хаёлида эдилар. Игорь тўйга келганларнинг кийимларини ҳеч ким қўриқламаётганлигини сезди ва «арзимаган» 250 сўмлик пўстинни киши билмас «тинчитди». Кан эса ўғирлик молни шериги Ғайрат Эргашевнинг квартирасига ташлаб келди. Шу куни ўзи ҳам бировнинг 350 сўмлик пальтосини «ўзлаштирди».

... Бу воқеа М. Горький проспектида рўй берди. Соат ўнларда ишдан қайтаётган К. И. Севостьяновнинг қаршисидан уч киши чиқиб қолди. Булар «қаҳрамонларимиз» — Лобан, Шек ва Кан эдилар. Лобан кутилмаганда унинг бошига мушт туширди. Кан эса йиқилиб ётган Севостьяновнинг кўксига зонтигининг учини тираб, пул талаб қилди. Талончилар кейинчалик ўлжаларини ўзаро бўлишиб олишди.

В. Кан бир ўзи ва шериклари билан ақл бовар қилмас жиноятлар қилдилар.

Муттаҳамлар

ХАЛҚИМИЗДА «Қозонга яқин юрсанг қораси юқар, ёмонга яқин юрсанг балоси», — деган нақл бор. Лобан ҳам ёмонлардан барча иллатларни юқтириб улгурган эди. Дўстлари билан учрашганда, фақат бир нарсанинг маслаҳатини қилишарди: қандай қилиб кўпроқ пул топиш керак?

2-«Жануби-Шарқ» массивидаги 25-уйнинг 15-квартирасида турувчи Ф. Гафина ҳам соддда муғомбирлардан. У Игорнинг уйига келиб, меҳмон бўлди. Ичкиликдан «қизишиб» олгач, шундай деди:

— Мен сизларга янги «иш» топиб келдим. Уйимдаги ижарачиларни тунайсизлар...

— Студентлардан нима ҳам чиқарди, — шубҳаланди Игорь.

Ф. Гафина студентларда қимматбаҳо буюмлар кўплигини айтиб, ўғриларни қизиқтирди, унинг улушини ҳам унутмасликларини эслатиб қўйди.

Қирқма милтиқ ва пичоқ билан қуролланган Игорь ва Ғайратлар белгиланган соатда келишди. Олдиндан огоҳлантирилган Ф. Гафинанинг қизи ўғриларни ичкарига киритди. Улар студентлар хонасига тўсатдан бостириб киришиб, Х. Қувондиқовнинг оёқ-қўлини боғлашди.

— Бор пул, буюмларингни айт? — ўдағайлади Игорь.

Ғайрат шайланиб турди. Шундан кейин босқинчилар Қувондиқов, Йўлдошев, Худойбердиевларга тегишли пул, буюмларни олиб, кўздан ғойиб бўлишди. Худди шу пайтда Игорнинг хотини В. П. Ким ва С. П. Чеглокова пастда, подъезд ёнида суҳбатлашиб ўтиришарди. Шериклар Светлананинг квартирасида ўз «улуш»ларини ажратиб олишди.

Игорь Лобан хавфли жиноятчилардан бири эди. Ҳа, у шундай разил, муттаҳам одам эдики, бировнинг яхшилигига фақат ёмонлик билан жавоб қайтарарди. Аслида инсоф, ор-номус, деган тушунчаларни умуман тан олмасди.

Шу ўринда Игорь Лобаннинг «фаолияти»га доир бир воқеани айтиб ўтмоқчимиз.

Светлана Игорь ва унинг хотини В. Кимни ўз қишлоғи Ярлуковага кўчириб олиб келди. Уларга алоҳида квартира беришиб, «Дружба» совхозига ишга жойлаб қўйишди. Игорь шу ерда ҳам тинч турмади. Ўз қўшниси В. Ларкинанинг уйини «капитал тозалаш»дан ўтказди.

Ниҳоят ашаддий жиноятчи ва муттаҳам Игорь Лобан Ғайрат Эргашевнинг Луначарский массивидаги, 105-«а»-уйнинг 1-квартирасида қўлга туширилди.

Хавфли туйнук

ОРЖОНИКИДЗЕ район прокуратурасининг собиқ терговчиси А. Собиров ва суд-медицина экспертизаси ходимлари қотилликни фош қилишга масъулият билан ёндошмадилар, тўлиқ исботланмаган хулоса чиқардилар, натижада ўзлари сезмаган ҳолда хавфли жиноятларга туйнук очдилар.

Тошкент шаҳар судининг аъзоси З. Ш. Насриддинов раислигида бўлиб ўтган очиқ суд мажлисида И. Л. Лобан ва унинг шерикларининг жиноий ишлари кўриб чиқилди.

Тошкент шаҳар суди ажримидан:

«Экспертлар В. К. Горнов ва Е. П. Федоровларнинг юзаки суд-медицина хулосаларига асосланган Оржоникидзе район прокуратураси терговчиси А. Собиров Г. И. Чеглоковнинг ўлдирилиши юзасидан жиноий иш қўзғашдан бош тортди. Натижада жиноят тўлиқ очилмай қолди. Ҳақли жазодан қутулган жиноятчилар жуда кўп қабиҳ ишларга қўл урдилар».

Суд давомида жиноятларнинг сабаблари ҳамда уларга яратилган шароитлар синчиклаб ўрганилди. Масалан, И. Лобан хотини В. Ким билан В. Каннинг Жаҳон Обидова кўча, 107-«в» уйдаги 24-квартирасида пропискасиз яшаб келган. Шунингдек, худди шу квартирада жиноятчи С. Шек паноҳ топган. Каннинг уйида қотилликларнинг режалари тузилди, С. Смоляков ваҳшийларча қийнаб ўлдирилди.

Участка инспекторларининг ўзларига топширилган вазифаларни масъулият билан бажаришган, деб бўлмайди. Агар улар пропискасиз яшаётган кишиларни сўроқлаб-суриштириб туришганда, назоратни кучайтиришганда жиноятчилар бемалол жиноят қилишмасди, қотиллик, ўғирликларнинг олди олинарди.

Шаҳар суди мажлисида Светлана Петровна Чеглокова, Валентина Петровна Ким, Татьяна Владимировна Кан жиноятчиларга шерикликда, уларнинг қилмишларини яширишда айбландилар. Лекин амнистия туфайли учала жиноятчи ҳам ҳақли жазодан қутулиб қолишди.

Узоқ Грязенский районидаги «Дружба» совхозининг сут соғувчиси Светлана Тошкентда қандай пайдо бўлиб қолди? Жиноятчи Ғайрат Эргашевнинг маъшуқаси билан наҳотки ҳеч ким қизиқмади?

Бизнингча, ўз уйларини ижарага қўядиган кишилар билан тузукроқ шуғулланиш лозимга ўхшайди. Ф. Гафина каби нопоклар ўз ижарачиларини талончиларга талатаверишса, кўнгилларига келган номаъқулчиликларни қилишаверса нима деган гап?!. Шуниси қизиқки, жиноятчиларни қинғир ишга рағбатлантирган бу аёлга ҳеч қандай жазо берилмабди. Улар бу ишларни бошқа қилмасликларига ким кафолот бера олади.

Ўз қўшниси О. Налимованинг қимматбаҳо буюмини сотмоқчи эканлигини ашаддий жиноятчи В. Канга айтиб, Т. Захарова қандай мақсадни кўзда тутди? Ахир у Каннинг қилмишларидан бехабар бўлиши мумкин эмас. Бизнингча, пихи қайрилган аёл ўғри ва қотилдан «чўтал» таъма қилган. Нега у бир четда қолиб кетди, қора курсида ўтирган жиноятчилар олдида судда нега жавоб бермади?

Тошкент шаҳар суди Вячеслав Кан ва Игорь Лобанни олий жазога ҳукм қилди. Бошқа жиноятчилар — Ғайрат Эргашев, Сергей Шек, Валентин Ким, Леонтий Болгов, Александр Иванов, Владимир Ким ва бошқалар узоқ муддатларга озодликдан маҳрум этилдилар.

Шундай қилиб, қабоҳат уясига ин қурган бу жиноий тўда ана шу тарзда барҳам топди.

Тўхтамурод ТОШЕВ,
Эсон ҚОСИМОВ,
Зиёвуддин ОРИПОВ,
СССР Журналистлар союзининг аъзолари.

Редактор ўринбосари
С. Б. ЁҚУБОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

9 АПРЕЛДАН БОШЛАБ
Латвия цирки коллективининг гастроллари

«РИГА СОВҒАЛАРИ»
ЦИРК ШОУСИ

РСФСРда хизмат кўрсатган артист
Анатолий КОРНИЛОВ раҳбарлигидаги
«ЖАҲОН БЎЙЛАБ ҲИНД ФИЛЛАРИДА»
АТТРАКЦИОНИ
ВА ИККИ БЎЛИМДАН ИБОРАТ РАНГ-БАРАНГ КАТТА ПРОГРАММА.

ТОМОШАЛАР — соат 19.30 да, шанба кунлари — соат 16, 19.00 да; якшанба кунлари — соат 12, 15, 18.00 да БОШЛАНАДИ.

Коллектив бўлиб тушиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Касса дам олиш кунисиз ҳар куни соат 10 дан 20.00 гача очиқ.

Справкалар учун телефонлар: 44-35-91, 44-28-04, 44-35-84.

КАМАЛАК РАНГЛАРИДА ТОВЛАНАДИ

Хонатлас ва беқасам ҳақида ҳеч иккиланмай шундай дейиш мумкин. Уларга рангларининг мўллиги ва ёрқинлиги жиҳатидан бирорта ҳам газлама тенглашолмайди. Улардан тикилган замонавий кўйлаклар, костюмлар ҳамиша модага мос, чиройли, ўзига хос кўринишга эга бўлади.

Хонатласдан тикилган миллий кўйлаклар, беқасам халатлар ёшларга ҳам, катталарга ҳам бирдек ярашади.

Қора ва зангори эмаль билан қопланган узуклар, кулонлар, зираклар бу либосларга ўзига хос кўрк бағишлайди.

Ушбу зеб-зийнатларнинг нархи 150 сўмдан 300 сўмгача.

Хонатласнинг бир метри — 9 сўмдан 14 сўмгача, беқасамнинг бир метри 2 сўмдан 5 сўмгача.

Хонатлас ва беқасамни, зеб-зийнат буюмларини «Олмос» республика улгуржи-чакана савдо бирлашмаси магазинларидан харид қилишингиз мумкин.

«ОЛМОС» РЕСПУБЛИКА УЛГУРЖИ-ЧАКАНА САВДО БИРЛАШМАСИ.

«Союзторгреклама» Бутуниттифоқ бирлашмасининг Ўзбекистон агентлиги.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 1/IV да **Балет кечаси,** 2/IV да Тошкент давлат консерваторияси опера студиясининг спектакли — **Травиата.**

Кино

1 АПРЕЛДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР

Чайка — «СИНБАДНИНГ ЕТТИНЧИ САЁҲАТИ», «ҚИЗЛАРНИ ЎҒИРЛАШ» (16, 21.15); «ЎНТА НЕГР БОЛАСИ» (18.30).
К. Ёрматов номли — «КОРДЕБАЛЕТ» (17, 20.00).
Дружба — «ТЎРТ МУШКЕТЁР (17, 20.00).
Москва — «ВИЗАНТИЯЛИК САВДОГАРНИНГ ХАЗИНАЛАРИ», «ХХ АСР ҚАРОҚЧИЛАРИ» (17, 20.00).
Нукус — «ЕНГИЛМАС», «ОДИССЕЙНИНГ САРГУЗАШТЛАРИ» (17,20.00).
Қозоғистон — «КОЛОННА» (18.00).
Искра—«ҚУРБОНЛИК» (20.00).
ВЛКСМ 30 йиллиги —«КОРДЕБАЛЕТ» (18, 20.00).

2 АПРЕЛДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР

Чайка — «СИНБАДНИНГ ЕТТИНЧИ САЁҲАТИ», «ҚИЗЛАРНИ ЎҒИРЛАШ» (10, 13, 16, 21.15); «ЎНТА НЕГР БОЛАСИ» (18.30).
К. Ёрматов номли — «КОРДЕБАЛЕТ» (11, 14, 17, 20.00).
Дружба — «ТЎРТ МУШКЕТЁР» (11, 14, 17, 20.00).
Москва — «ВИЗАНТИЯЛИК САВДОГАРНИНГ ХАЗИНАЛАРИ», «ХХ АСР ҚАРОҚЧИЛАРИ» (11, 14, 17, 20.00).
Нукус — «ЕНГИЛМАС», «ОДИССЕЙНИНГ САРГУЗАШТЛАРИ» (11, 14, 17, 20.00).
Қозоғистон — «КОЛОННА» (12, 15, 18.00).
Искра — «ЁШЛАР ЭРМАГИ» (12.00), «ҚУРБОНЛИК» (20.00)
ВЛКСМ 30 йиллиги —«КОРДЕБАЛЕТ» (11, 14, 16, 18, 20.00).

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Гипноз сеанслари** (1/VI да 19.30 да; 2/IV да 16, 19.00 да).

ПАССАЖИРЛАР ДИҚҚАТИГА!
«ТОШКЕНТ-БЕКОБОД», «ТОШКЕНТ-АНГРЕН» ва «ТОШКЕНТ-ОЛМАЛИҚ» шаҳарлараро автобус маршрутларига билет олиш учун кетадиган вақтни қисқартириш мақсадида «САМАРҚАНД» АВТОСТАНЦИЯСИДА 1988 ЙИЛ 1 АПРЕЛДАН БОШЛАБ ОЛДИНДАН БИЛЕТ СОТАДИГАН КАССА ИШЛАЙ БОШЛАЙДИ

ОЛДИНДАН БИЛЕТ СОТИШ КАССАСИ ПАССАЖИРЛАРГА БИЛЕТЛАРНИ ЖУМА, ШАНБА ВА ЯКШАНБА КУНЛАРИ СОТАДИ.

Касса — соат 7 дан 20.00 гача ишлайди.

Справкалар юзасидан қуйидаги телефонлар орқали мурожаат қилинсин: 53-10-77, 53-14-49.

Автовокзаллар ва пассажир автостанцияларининг Тошкент область бирлашмаси.

ЎЗБЕКИСТОН ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ЖАМИЯТИНИНГ РЕСПУБЛИКА СОВЕТИ
МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

«ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ ҚИЗИЛ КИТОБИГА» ёзилган табиий ҳолда ўсувчи ўсимликларни — барча турдаги лолалар, чучмомалар ва бошқа ўсимликларни йиғиш ёки уларга бирон-бир зиён етказиш

ҚАТЪИЯН ТАҚИҚЛАНАДИ

Бу қоидани бузган ХУСУСИЙ КИШИЛАРГА — 50 сўм; МАНСАБДОР ШАХСЛАРГА — 100 сўм жарима солинади.

АЭРОФЛОТ ПАССАЖИРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Иркутск аэропорти реконструкция қилиниши муносабати билан

3722-РЕЙС БИЛАН УЧУВЧИ САМОЛЕТ
1 апрелдан 10 апрелгача
ТОШКЕНТДАН БРАТСККА ҚАТНАЙДИ. У ЕРГА ПАССАЖИРЛАР МАҲАЛЛИЙ РЕЙСЛАР БИЛАН ИРКУТСККА УЧАДИЛАР.

Ўзбекистон Гражданавиацияси бошқармаси ҳаво йўллари марказий агентлиги.

ТОШКЕНТ оқшоми
Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»
(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: бўлимлар: партия турмуши ва пропаганда — 32-54-19; совет қурилиши ва халқ контроли — 32-54-34; саноат, транспорт ва алоқа — 33-08-74, 32-57-84; шаҳар хўжалиги, савдо ва маиший хизмат — 32-55-39, капитал қурилиши — 32-58-85; фан ва ўқув юртлари — 32-53-10; физкультура ва спорт, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси — 32-55-32; маданият — 32-53-83; ахборот — 33-28-95; хатлар ва оммавий ишлар — 33-29-70; иллюстрация — 32-55-37; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Р. — 13788. Якшанбадан ташқари ҳар куни чиқади. Ички саҳифаларга 19.30 да қўл қўйилган. [График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим]. А. 2074. Тиражи — 104.250. 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.